Nr. 3 (57)

martie 2016

ISSN 1857-4424

Realități Culturale

REVISTĂ DE ETNOGRAFIE, FOLCLOR ŞI CULTURĂ CONTEMPORANĂ

Din zestrea folclorică a Efrosiniei Sofronovici

pag. 3

Sumar

NINA NAVROȚCHI1
Iubiți-l pe Vieru! 1

ANGHELINA URSACHE
Omul și Poetul B. P. Hasdeu 2

ȘTEFAN SOFRONOVICI,
Din zestrea folclorică a Efrosiniei Sofronovici 3

LILIA BARAN
Pâinea cea de toate zilele, omagiată la Hrușova 7

SVETLANA CATAN
Internetul apropie generațiile 9

TATIANA MAVEEV
Ion Creangă, marțișor cu suflet 10

ȘTEFAN SOFRONOVICI
Proverbul ca dimensiune a filosofiei românești 11

ANA NEAGA
Biblioteca „Antonie Plămădeală" la 60 de ani 17

MARIA ROMANCIUC
Cu muzica prin viață 19

NINA BEJAN
Cu drag de Grigore Vieru 20

ELENA BEJENARI
G. Vieru, adevăratul ostaș al neamului 20

DUMITRU PĂSAT
Căciula 21

VERONICA RABOTA
Unele particularități psiho-fiziologice ale auzului muzical 22

SERGIU COJOCARU
Epigrame 24

Nr.	Registre Case de cultură, Școli de muzică	Preț (lei)
1.	Registrul de evidență a activității Casei de Cultură (anexa nr. 2)	16
2.	Registrul de evidență a activității formației artistice de amatori	16
3.	Registrul general de evidență a reușitei elevilor (pentru director)	16
4.	Registrul de evidență a șarjei pedagogice pentru profesori și corepetitori	16
5.	Registrul de evidență a probelor de admitere	9
6.	Registrul frecvenței și reușitei elevilor la disciplinele de grup	8
7.	Catalogul frecvenței și reușitei al elevilor (individual)	5
8.	Planul individual	5
9.	Cartea de evidență a lecțiilor asistate	12
10.	Proiect de lungă durată pentru disciplinele de grup	5
11.	Registrul proceselor–verbale, colocvii, concerte academice, expoziții, examene	12
12.	Registrul proceselor–verbale ale consiliilor profesorale	12
13.	Registrul proceselor–verbale ale ședințelor secțiilor	12
14.	Registrul de evidență a frecvenței profesorilor la serviciu	12
15.	Certificate (de absolvire), (copertă tare, bumvenil)	25

Nr.	Documente pentru biblioteci publice	Detalii	Preț (lei)
1.	Registrul mișcarea fondurilor	A4, 150 p., ofset	14
2.	Registrul inventar	A4, 200 p., ofset	25
3.	Caiet de evidență a activității bibliotecii	A4, 60 p., ofset	14
4.	Caiet de evidență a documentelor recepționate în schimbul celor pierdute	A4, 50 p., ofset	9
5.	Fișa cititorului	A5, ofset 1+1	0.10
6.	Adaos la formularul cititorului	A5, ofset 1+1	0.10
7.	Fișa catalog (liniată)	7x11, ofset	0.05
8.	Fișa catalog (curată)	7x11, ofset	0.03
9.	Fișa cărții	8x11, ofset	0.05
10.	Fișa evidenței zilnice	A4, ofset	0.18
11.	Fișa de evidență a ziarelor	8x11, ofset	0.05
12.	Fișa de evidență a revistelor	8x11, ofset	0.05
13.	Despărțitoare catalog (de centru)	carton 250 g.	0.5
14.	Despărțitoare catalog (de dreapta)	carton 250 g.	0.5
15.	Despărțitoare catalog (de stânga)	carton 250 g.	0.5
16.	Despărțitor de poliță	carton tare	4
17.	Fișa de înscriere la bibliotecă	carton 220 g.	0,2
18.	Fișa contract	carton 220 g.	0,4

PROIECTUL „REALITĂȚI CULTURALE"
nr. 3 (57) martie 2016

Adresa: mun. Chișinău, str. București, nr. 68, oficiile 313 și 314.
Tel.: (+373 22) 20-25-53 (*redacția*)
Mob.: (069) 39 24 98 (**P. Popa**)
Fax: (+373 22) 20-25-55
E-mail: *popapavel55@gmail.com*
notografprim@gmail.com

COLEGIUL DE REDACȚIE

Pavel Popa, *redactor-șef*
dr. Varvara Buzilă,
Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală
dr. hab. Victor Ghilaș, *AȘM*
Mariana Cocieru, *AȘM*
Veta Ghimpu-Munteanu,
Teleradio-Moldova
Veronica Caraulan,
Direcția Cultură mun. Bălți
Gheorghe Nicolaescu,
Cabinetul metodic al Ministerului Culturii

NINA NAVROȚCHI, OR. BRICENI

IUBIȚI-L PE VIERU!

La 14 februarie 2016, când marele poet Grigore Vieru ar fi împlinit 81 ani de la naștere, în satul Pererita, Briceni, locul unde s-a născut și a copilărit, s-a adunat foarte multă lume bună. Au venit din toate colțurile Republicii Moldova și din România. Au venit să-i spună, cât de mult îl iubesc și cât de mult îi duc dorul…

La 31 august 2015, de Sărbatoarea Națională Ziua Limbii Române, satul Pererita, de asemenea a găzduit zeci și sute de admiratori ai creației vierene. În acea zi s-a deschis Casa-muzeu „Grigore Vieru", filială a Muzeului Republican de Literatură „Mihai Kogălnicenu". Dar lucrurile bune și frumoase nu s-au oprit aici. În inima a doi oameni sufletiști din satul Pererita, a izvorât un gând frumos- de a organiza un Festival Internațional de poezie „Grigore Vieru".

Este vorba de dna Valentina Ceban, director al Gimnaziului din localitate, și dl Anatolie Ceban, primar de Pererita, care fiind susținuți și ajutați de către dl Mihail Gnatiuc, Președintele raionului Briceni, Secția raională Cultură, Direcția raională Învățământ, lucrul început a avut sorți de izbândă. Desigur, tot greul organizării a cazut pe umerii Primăriei și a colectivului din localitate.

A fost o zi frumoasă, cu mult soare și liniște, cu emoții mari, cu discursuri înflăcărate. Startul festivalului s-a dat la Casa-muzeu „Grigore Vieru". Anatolie Ceban a mulțumit tuturor oaspeților, consătenilor și participanților. Apoi și-aurăvășit amintirile dl Vladimir Besleaga, scriitor, care a fost prieten cu Grigore Vieru. Publicul a fost salutat de catre dnii Andrei Chistol, consilier de Stat, Ministerul Culturii al Republicii Moldova, Vasile Malanețchi, director general, Muzeul republican de literatură „Mihail Kogălniceanu", Ion Lazu, scriitor, Bucuresti, România, Margareta Curtescu, scriitoare, doctor-conferențiar, Universitatea de Stat "Alecu Russo" din Balți, Ștefan Dimitriu, scriitor, București, România, Mihai Chiriac, Primaria Dumbraveni, jud. Suceava, România, Rodica Ghețu, director adjinct învățământ primar, gimnaziul „Grigore Vieru" or. Briceni, Valentina Ceban, director, gimnaziul „Grigore Vieru", s. Pererita.

Ținem cu tot dinadinsul sa menționam, ca Marele Grigore Vieru s-a afirmat prin creația sa, ca „suflet în sufletul neamului nostru". Timp de o jumatate de secol a creat o poezie deschisa, ca o carte de citire și a devenit un creator de conștiință modelând mai multe generații de tineri în spiritul demnității, al iubirii de părinți și al respectului pentru mama, în spiritual dragostei de tot ce ofera individualitate neamului nostru: graiul, istoria, tradiția. Acest gând generos a răsunat în majoritatea discursurilor celora, care au luat cuvântul la festival. După excursia prin Casa-muzeu, în calitate de ghizi au fost elevii de la gimnaziu, oaspeții și locuitorii satului, s-au îndreptat spre Casa de cultură din Pererita, unde urma să se desfășoare un Spectacol de sărbatoare cu genericul „Eu sunt poetul acestui neam".

Primii în scena au evoluat copiii de la grădiniță și elevii claselor a II-IX de la gimnaziul din localitate, care au recitat cele mai frumoase poezii despre copilărie, grai, mama, țară, ca apoi treptat să se includă și artiști amatori din raionul Briceni, oaspeți. Poeziile „Maluri de Prut", „Suveranitate", „Veniți acasa, măi copii", „Casa părintească nu se vinde", „Ți-am adus un măr", „Cumpărați flori", „Melancolie", „Orele" puse pe muzică, au fost interpretate cu dragoste respectiv de către Margareta Pascaru (Coteala), Alina Grosu, (Pererita),Valeriu Bandalac (Grimăncăuți), Iurie Ostinari (Colicăuți), Vadim Rusnac (Grimăncăuți), Corneliu Sava (Pererita), Oxana Țuțuc, Cristi Carlasuc (Șireuți) s.a.

Cu un recital deosebit au evoluat în scena actori de la teatrul „Veniamin Apostol" din or. Soroca dirijați de către dl Petru Popa. Dumnealui, în luarea de cuvânt, a făcut o retrospectivă a creației lui Grigore Vieru.

De asemenea, o delegație întreagă de profesori și elevi au venit de la liceul cu program sportiv din Botoșani, România, director dl Ioan Hunca. Dupa evolure au fost în vizită la gimnaziul din localitate.

In cadrul spectacolului, care a durat mai bine de trei ore, a răsunat creația viereană în toată splendoarea ei. Dna Victoria Migalcian, secretar al primăriei Pererita, o mare sufletistă, fiind îndrăgostită de poezia poetului „lacrimii și durerii", a venit la sărbătoare cu un crâmpei din creația proprie.

Ar fi o nedreptate, dacă nu am menționa toți elevii și pedagogii gimnaziului „Grigore Vieru" din Pererita, care au muncit foarte mult, ca să fie admirați de un sat întreg. Și-au adus contribuția și lucrătorii de la Casa de cultură – Stela Blajin și Corneliu Sava. În scurt timp, dar cu mari eforturi s-a făcut o muncă mare.

Pe fețele participanților puteam citi satisfacție, dar și emoții. Spectatorii aplaudau incontinuu. Poeziile „Camașele", „Scrisoare din Basarabia", „Eu sunt", „Casa mea", „Graiul", „Duminica", „Atât de singur", „Eminescu" și multe altele, care au răsunat, au adus publicul până la lacrimi. Sincer vorbind, ne bucurăm, ca în condițiile grele, în care supraviețuim - omenia, cumsecădenia, dragostea de frumos și de versul mult regretatului poet Grigore Vieru, nu are margini la baștina dumnealui.

„...Iubiți-l pe Vieru plecat la Dumnezeu, ce s-andurat de dinsul în ceasul cel mai greu..."- răsună din suflet vocea prezentatorului. Dragoș Coșman, elev în cl. a V-a la gimnaziul din s. Hlina, care s-a afirmat pe tot parcursul Festivalului.

E un îndemn frumos de copil, care s-a adresat tuturor celor prezenți și neapărat, acest îndemn a fost auzit.

Iubiți-l pe Vieru!

ANGHELINA URSACHE, ȘEFUL BP MATEUȚI

Omul și Poetul B.P. Hasdeu

La 26 februarie 2016, în incinta primăriei Mateuți la BP Mateuți am organizat expoziția cu ocazia a 178 de ani de la nașterea scriitorului B. P. Hașdeu.

Acest eveniment a fost deschis de subsemnata articolului care prin descursul său a trezit curiozitatea elevilor, discutând în continuare despre Omul și Poetul B. P. Hasdeu.

Expoziția a început cu o schiță uitată a fiicei sale, Julia Hasdeu, scriitoare. Schița reprezintă chipul lui B. P. Hașdeu: fruntea înaltă, bântuită de gânduri, barba și părul răscolite parcă de furtunile destinului, nasul drept, cu rădăcina sub bolta frunții, trădând hotărâre nestrămutată, accentuată de linia energică a sprâncenelor. Dar ochii sfredelitori par umezi de harul bunătății paterne. Impresia este mai mult de dezagregare, elementele portretului plutind parcă independent... Portretistica lui a acreditat figura unui patriarh sau rabin, cu o barbă bogată umplându-i pieptul dintre umerii prea strâmți. Dacă în tinerețe barba îi conferea un aer demonic, la sfârșitul vieții imaginea de mag cititor în stele e copleșitoare. Dar duritatea expresivă a doamnei Hașdeu, ascunde grija femeii-mame de a apăra „sfânta familie" de intruziuni nedorite și însăși cariera soțului ei pe care o vedea amenințată de politică.

Hasdeu arde ca torță pe altarul operei sale. Academician, enciclopedist, jurist, lingvist, folclorist, publicist, istoric și om politic, el a fost una dintre cele mai mari personalități ale culturii române din toate timpurile.

ȘTEFAN SOFRONOVICI, INSTITUTUL DE FILOLOGIE AL AȘM

Din zestrea folclorică a Efrosiniei Sofronovici

Moștenitoare a zestrei folclorice. Efrosinia Sofronovici moștenește o bogată zestre folclorică, pe care a adunat-o și conservat-o încă din copilărie și tinerețe, din satul ei de baștină, Batâr. Această vatră de tradiție românească basarabeană se află în preajma Căinarilor și a Cimișliei, acolo, unde se termină faimoasa zonă etnografică „a Codrilor" și se deschid porțile Bugeacului. În anii copilăriei și ai tinereții protagonistei noastre, până în anul 1940, satul era locuit de oameni gospodari, majoritatea îndeletnicindu-se cu agricultura și cu păstoritul. De la consăteni și împreună cu ei, tânăra Efrosinia (Frăsâna lui Nichita Spânu) a învățat cântecele și jocurile străbune, colindele și urăturile, datinile și obiceiurile calendaristice și de familie specifice comunității locale. Calitățile artistice deosebite le-a moștenit, în special, de la tatăl ei, el, în tinerețe, fiind un bun cântăreț și dansator.

Ajunsă în al nouăzecilea an de viață, mama și bunica Efrosinia se bucură de cei opt copii ai săi, despre care zice, pe bună dreptate: „Copiii mei nu sunt bogați, dar sunt gospodari". Se mândrește cu cei nouăsprezece nepoți, dintre care zece fete și nouă băieți, dar și cu cei șaptesprezece strănepoți: nouă băieți și opt fete. Posedând o memorie impecabilă, ea oferă cu bunăvoință celor interesați, și la respectabila-i vârstă, aidoma unui veritabil tezaur uman viu, variate vestigii folclorice, păstrate cu sfințenie, asemeni podoabelor din lada de zestre a mireselor de altădată. Printre cei, care se interesează de comoara ei sunt copiii, nepoții, strănepoții, rudele, cunoscuții, apropiații, dar și specialiștii în domeniul folclorului.

Date biografice. Efrosinia Sofronovici s-a născut la 27 septembrie, anul 1926, de ziua Sfintei Cruci, în satul Batâr, plasa Căinari, județul Tighina, România. Părinții, Alexandra și Nichita, au crescut și educat patru copii: cel mai mare – Terinte, urmat de Parascovia, Ion și Efrosinia. Tatăl, Nichita Spânu (1890-1946) provine dintr-un neam de păstori. Consătenii îi numeau „mocani". Un străbunic de al lui s-a stabilit la Batâr, venind din munții Carpați cu oile, respectiv, de la vest de Prut. Mama Efrosinei, Alexandra, născută Teleagă (1889-1977), se trage din țărani băștinași, împroprietăriți, care aveau pământul lor pe care-l lucrau. Ei erau printre bunii gospodari ai satului, numiți „mijlocași". Dețineau 10 hectare și 55 ari de teren, majoritatea era pământ arabil, iar o mică parte din el era pășune. O bucată o semănau cu grâu, iar alta – cu porumb (popușoi). Pe unul dintre terenuri, numit „grădină", de vreo 30 de ari, cultivau vie și pomi fructiferi: cireși, vișini, zarzări ș.a. Lângă casă aveau de asemenea vreo 30 de ari. Au avut tot timpul oi, în jur de 70 de capete. Câțiva verișori de ai bunelului Nichita, cărora mama le zicea „nanu Zaharia" și „nanu Mărdari", aveau câte o sută de oi. Părinții Efrosiniei au ținut vacă, au avut tot timpul un car cu boi și uneori aveau și o căruță cu cai. Animalele erau folosite la prelucrarea pământului și transportarea recoltei, de la „deal" acasă. Căruțele au fost multă vreme principalul mijloc de transport al sătenilor.

Din diferite motive, obiective și subiective, nu a studiat la școala primară din satul natal. Pentru refuzul ei de a frecventa școala, părinții au fost nevoiți să vândă o oaie pentru a plăti amenda, căci atunci, în România interbelică, școlarizarea în clasele primare era obligatorie. Efrosinia a reușit să învețe a scrie și a citi de la fratele Ion, mai mare cu 5 ani decât ea, care a studiat patru clase la școala românească din satul Batâr, absolvind-o „cu buchii de aur", cum se spunea pe atunci.

Părinții, buni români și buni creștini, le-au dat copiilor o educație tradițională, după cum era și vremea de atunci. I-au învățat să fie harnici și să iubească munca, să fie pricepuți și dibaci în treburi de gospodărie, să fie cuminți și ascultători. De mici i-au învățat una dintre primele virtuți ale societății românești din perioada interbelică – frica de Dumnezeu (frica de a păcătui în fața Lui Dumnezeu, Cel, „care le vede și le știe pe toate") – să poarte cinstea și respectul celor vârstnici. Dar și școala primară de atunci era serioasă, nu glumă. Se știe,

că în cele patru clase românești obligatorii, copiii învățau mai multe lucruri utile pentru viață decât în opt clase sovietice.

În anul 1945, după terminarea celui de Al doilea Război Mondial, tânăra Efrosinia se mărită cu Ion Sofronovici, flăcău din sat, demobilizat din armata sovietică și întors acasă invalid de război, de gradul doi, rănit și operat la piciorul stâng. A învățat la școală împreună cu fratele ei, Ion, absolvind și el „cu buchii de aur" patru clase românești. Fiind prieteni și cunoscându-l bine, fratele Ion este printre cei care o sfătuiește să se căsătorească cu Ion Sofronovici, după cum era timpul atunci. Ea nu-l cunoștea și se ferea de el, în deosebi pentru că era invalid și printre alte pricini era și aceea că el n-o să poată dansa. Ea, care cânta și dansa bine, își dorea să aibă un soț pe potrivă, care să poată cânta și dansa. Dar nu a fost să fie așa. Ion Sofronovici nu a dansat pe la petreceri, nici nu avea darul cântecului. Dar a fost un soț și un părinte bun, ceea ce a fost important și pentru ea și pentru noi, copiii lor. Se cunună de sărbătoarea Sfinților Arhangheli Voievozi Mihail și Gavriil, înainte de Postul Crăciunului. Fac o nuntă modestă, ca după război, primesc în dar de la părinți pământ, vite și păsări.

La început își lucrau pământul lor, cam vreo trei desetine. Din anul 1951, după ce au fost lăsați vreo doi ani „edinolișnici" (gospodari particulari), i- au băgat și pe ei, alături de ceilalți săteni, cu de-a sila, în colhoz, în gospodăria agricolă colectivă, de tip sovietic, unde au lucrat o viață. Soțul, Ion Sofronovici, a lucrat la început ca șef la ferma de vaci, apoi șef de „fătare", cum se numea locul, unde se depozita grâul și porumbul. Mai apoi, a lucrat câțiva ani drept vânzător la bufetul de legume și fructe din sat, după care căruțaș în brigada de tutun și la ferma de vaci. Iar Efrosinia a lucrat în tinerețe în calitate de dădacă la grădinița de copii din sat, iar apoi în brigada de culturi agricole, la prășit popușoi, floarea soarelui. Vreo doisprezece ani a lucrat cu toată familia în brigada de tutun.

Soții Sofronovici au crescut și au educat 8 copii: Mihail, Alexandru, Andrei, Ștefan, Veronica, Gheorghe, Nina și Maria. Toți sunt în viață, au copii și nepoți. Din 11 noiembrie 1981, după moartea soțului, rămâne văduvă. Treizeci și șase de ani a trăit cu soțul, și al treizeci și cincilea an își duce cu destoinicie povara grea și amară a văduviei.

Vremile vitrege nu i-au permis nici ei, nici bunelului să se bucure și să-și dezvolte calitățile artistice pe care le aveau, darul cântecului și al jocului. După ce s-a întors contuzionat din Primul Război Mondial, bunelul, sărmanul, nu s-a mai putut bucura de petreceri și companii, nu putea să bea vin, căci mereu avea dureri de cap. Mama, după Al Doilea Război Mondial, s-a căsătorit cu un bărbat invalid de război, care n-a mai putut dansa, după cum era obiceiul. Dar, nici nemții, nici rușii, n-au mai purtat răspundere pentru că au distrus soarta a sute de mii de oameni de pe vetre românești din Basarabia și România, care au murit și care au suferit în cele două războaie.

Frații și surorile la fel au avut calități artistice moștenite de la părinți. Aveau darul cântecului, dansau bine. Școala dansului erau horele din sat, nunțile și petrecerile, iar cântecele răsunau și la muncile câmpului. Nanu Terinte și nanu Ion erau foarte veseli, spirituali, iubeau umorul. În sat nu-i întrecea nimeni la ghidușii, glume și pătăranii. Toți au botezat și erau nani în familia Sofronovici. Nanu Ion era ca un Ion Creangă, vestit în tot Bătârul, dar și în satele din apropiere, Taraclia și Selemet, unde aveau neamuri ș.a. Sora mai mare a mamei, Parascovia, căreia noi îi ziceam „nana Paraschița" și care îi era nănașă de cununie, a compus un cântec, versuri și melodie proprie, întitlulat *La fântâna cu cerdac,* inclus în culegerea de folclor *Ilenuța Romăncuța* (Chișinău: Cu drag, 2009, p. 97).

Înzestrată cu o memorie excepțională, Efrosinia Sofronovici mărturisește, că multe cântece le-a învățat, auzindu-le doar o singură dată. De mică, a învățat jocurile din sat, mai întâi de la fratele mai mare, bădița Terinte, fost sergent în armata română și care, în vremea când era flăcău, tocmea muzicanții de sărbători, împreună cu alți flăcăi fruntași din sat, precum Iacob al lui Carp Sofronovici, Alexei al lui Zaharia Spânu, Simion Sofronovici ș.a. Era de vreo 5-7 anișori, când acesta îi arătă câteva dansuri de la horă. Își amintește și azi, cum el, în zilele de sărbători, o urca sus, pe patul de scânduri, pe care dormeau, iar el, în fața ei, jos, pe podeaua de lut, îi arăta diferite figuri de dans, spunându-i: „Sânica (=Frăsânica), ian uită-te la mine și fă și tu la fel". Acesta se bucura enorm de dânsa, de talentu-i artistic deosebit, căci era ageră și învăța repede pașii de dans, prinzând mișcările din mers.

În tinerețe, la vârsta când fetele „ies în lume", Efrosinia a dansat cu flăcăi și fete la horele din sat, care se făceau în zile de sărbători, „pe vatră", în centrul satului, mai la vale de Biserică. Ea a fost scoasă la joc prima dată în anul de pomină, 1940, când avea vârsta de 14 ani. După obiceiul de atunci, „a scos – o la horă" un prieten de-al fratelui ei Ion, mai mare ca ea. La „horă", fetele stăteau de o parte, lângă gardul Bisericii, iar flăcăii, de altă parte, mai la vale. Muzicanții erau, de obicei, localnici, dar se tocmeau și din alte părți, cel mai adesea, de la Căinari. Dansau jocul dintâi, (o sârbă), unde jucau doar flăcăii, apoi jocul cel mare (hora), jucat de flăcăi și fete, apoi urmau jocurile de perechi: rumba, rusasca ș.a. Fetele și nevestele cântau și la lucru în câmp, din primăvară până toamna târziu. De asemenea, cântau și la clăci, dar și la șezători, mai cu seamă, pe timp de iarnă.

Când era copilă, de vreo 6-7 anișori, se ducea cu boii la păscut și, fiind mică, se temea să stea singură în câmp toată ziulica. Ca să-și alunge frica și să treacă timpul mai repede, se urca într-un copac, îngânând și cântând diferite cântece, ore în șir, de se mirau cei vârstnici de ea. Multe cântece le-a învățat – conform propriei mărturisiri – de la fratele Ion, care, pe vremea când era premilitar, dădea tonul cântecelor. De aici, și o mulțime de cântece de recruți, de militărie și de război, conservate în repertoriul personal.

Folclor cules de la Efrosinia Sofronovici de către Tatiana (Adam) Sofronovici. Cea care a descoperit-o pe Efrosinia Sofronovici drept colportor și creator de folclor, a fost regreta-

ta Tatiana Sofronovici (Adam), talentată interpretă de folclor, fondatoare și animatoare a ansamblului folcloric „Țărăncuța" din Durlești, care, timp de peste 22 de ani, din anul 1990 până în anul 2012, a fost sufletul și inima acestui laborator de creație. În dubla sa ipostază, de interpretă și de conducător al colectivului folcloric, ea era nevoită să caute mereu materiale folclorice noi și valoroase. Avea nevoie de cântece noi, pentru împrospătarea repertoriului și pentru participare la diverse concursuri și festivaluri naționale și internaționale, inclusiv pentru a obține succes la atestările, organizate periodic, o dată la doi ani, de către Comisia Ministerului Culturii, în scopul confirmării titlului onorific de „colectiv-model". Astfel, Tatiana a găsit în mama-soacră un prim izvor de inspirație și documentare folclorică. Au devenit mari prietene și confidente, un model bun și rar întâlnit de armonie și conlucrare artistică. Ambele aveau darul de a cânta, iubeau sincer folclorul, în deosebi, cântecul. Timp de peste două decenii, Tatiana a cules de la mama-soacră mai mult de 50 de piese folclorice. Majoritatea dintre acestea au fost incluse în culegerea de folclor, alcătuită de Ștefan și Tatiana Sofronovici *Ilenuța Romăncuța*. Din repertoriul ansamblului folcloric „Țărăncuța" din Durlești (Chișinău: Editura *Cu drag*, 2009), amintită mai sus. Din cei 26 de informatori, incluși în culegere, Efrosinia Sofronovici se situează pe primul loc cu 32 de piese, urmată de Maria Josanu din s. Ciorăști, Nisporeni, cu 11 piese și de Vasile Adam din s. Bălănești, Nisporeni, tatăl Tatianei, cu 9 piese.

Mai jos, oferim titlurile pieselor folclorice, clasificate pe specii și genuri, culese de la Efrosinia Sofronovici și incluse în culegere: Cântece de stea: *Steaua; În oraș la Betleem*; Colinde: *Sculați, sculați, boieri mari; Astă sară-ntunecoasă; A cui sunt aceste curțuri*; Orație rituală de Anul Nou: *Urătură;* Expresii teatralizate de Anul Nou: *Capra* (variantă de la Batâr); Cântecul miresei: *Fetiță de om bogat.*

Lirică populară cântată: cântece de recruți: *Auzi, bate ceasul unu; Foaie verde ca mohor; În cea grădiniță*; cântece de ostășie: *Fata mamei cea frumoasă; De-ar fi arma din lemn verde; Of, măicuță-ndurerată; Cât îi Sibiul de mare*; cântece de război: *Din Fălciu la râul Prut; Foaie verde matostat; În război când am plecat;* Cântec ciobănesc: *Ciobănaș la oi m-aș duce*; cântece de dragoste: *Asară, pe lună nouă; Știi, tu, mândro, ce ți-am spus?; Noaptea când răsare luna; Lung îi drumul Vinerii; Calul, pușca și nevasta; Mândruliță-i ca o floare; Dă-mă, mamă, după drag; La fântâna cu cerdac; Ilenuța Romăncuța; Asară, pe lună nouă, cântec de dragoste; Știi, tu, mândro, ce ți-am spus?; Noaptea când răsare luna;* cântec de dor și jale: *Duce-m-aș și m-aș tot duce*; cântec de masă (de pahar): *Când ți-a cânta gura mea*; cântec moralizator: *Hai, măi frați și-om trăi bine;* cântec de înstrăinare: *Eu mă duc, dorul rămâne.*

O bună parte din repertoriul folcloric, cules de la Efrosinia Sofronovici, se păstrează în arhiva familiei și urmează să fie descifrat și publicat într-o nouă culegere.

Folclor cules de la Efrosinia Sofronovici de către cercetători folcloriști. O echipă mixtă de cercetători de la Institutul de Filologie și Institutul Patrimoniului Cultural al AȘM, pe de o parte, și Institutul de Etnografie și Folclor „C. Brăiloiu", Academia Română, București, pe de alta. Cercetarea de teren în or. Durlești, prilejuită de derularea proiectului comun de cercetare cu tema *Procese de modernizare a patrimoniului cultural imaterial din România și Republica Moldova. Fenomenul folclorismului și creația tradițională muzicală și literară* (coord. – dr. Vasile Chiseliță) s-a desfășurat în data de 11 iunie 2011. Echipa de cercetare a unit eforturile mai multor specialiști muzicologi și folcloriști, printre care: dr. Constantin Secară, Raluca Potârniche, Mariana Ciuciu (București) și Rodica Buhnă (Chișinău). S-a filmat un amplu interviu cu Efrosinia Sofronovici (n. 27.09.1926, s. Batâr, Cimișlia, fostul județ Tighina), Tatiana Sofronovici (n. 03.04.1959, s. Bălănești, Nisporeni), Ștefan Sofronovici (n. 16.09.1957, s. Batâr, Cimișlia), dar și cu unii membri ai Ansamblului folcloric „Țărăncuța".

Printre creațiile cântate au figurat următoarele: *Trăiască regele* (cântec patriotic, vers. V. Alecsandri); *Un vultur venit din munte* (imn de 10 mai, Sărbătoarea Națională a României, în perioada interbelică); cântec de capră – voce Tatiana Sofronovici și Efrosinia Sofronovici; *Hristos a înviat* (trei variante de condac); *Tatăl nostru* (rugăciune cântată); *Crezul* (rugăciune cântată); *Plângi, mireasă, și suspină* (cântec la iertăciunea miresei); *Fetiță de om sărac* (o variantă a cântecului miresei); *Și mă sfătuiam cu gândul* (cântec de dragoste); *Hai, măi frați și-om trăi bine* (cântec de soartă, voce Tatiana și Efrosinia Sofronovici); *Porumbrel cu porumbrele* (cântec de înstrăinare: text, muzică și interpretare Efrosinia Sofronovici); *Ai milă de mine, Domnul Dumnezeul meu* (psalm); *Eu mă duc, dorul rămâne* (cântec de dragoste, voce Tatiana și Efrosinia Sofronovici); *Cântec lălăit*; *Șchiopățica* (melodie de dans); *Rumba* (melodie de dans); *Rusasca* (melodie de dans); *Rusasca în patru* (melodie de dans, două variante); *Ionel, băiat frumos* (cântec de jale, creație proprie); *Bocet pentru soț; Bocet pentru frate*; *Păsărică, mută-ți cuibul* (cântec de înstrăinare);

Au fost înregistrate, în format video, și o serie de creații verbale, printre care: *Tatăl nostru* (rugăciune); *Dumnezeul meu* (poezie, creație proprie); *Greierașul* (poezie); *Orație de nuntă* (pentru soacră).

Un rol important li s-a acordat releveelor, dedicate temelor și subiectelor de interes etnografic. Printre acestea, au figurat: legenda satului Batâr; biografia personală și istoria neamului informatoarei; obiceiurile calendaristice de iarnă, de vară (seceta); obiceiurile familiale de nuntă, de naștere și de botez; obiceiul jocului duminical sau „hora satului"; evenimente din viață cu semne ale divinității; povestea Lui Dumnezeu (învățate de la tatăl protagonistei); visul ce a visat Născătoarea de Dumnezeu; *O, Doamne, primește-mă cu totul să fiu al Tău* (rugăciune înainte de împărtășanie); *Hristoase, ascultă-mă* (rugăciune către Fiul Lui Dumnezeu) etc. Aceste materiale se păstrează la Arhiva de Folclor a Academiei de Științe a Moldovei, Chișinău, precum și la Arhiva Institutului de Etnografie și Folclor „C. Brăiloiu" a Academiei Române, București.

La 26 martie, anul 2015, cercetătorii din cadrul Secto-

rului de Folclor, Institutul de Filologie al AȘM, Pavel Popa și Mariana Cocieru au efectuat alte cercetări de teren, culegând folclor de la Efrosinia Sofronovici. Am fost și eu împreună cu ei. Au tot întrebat-o ei și au înregistrat aproape patru ore de material video, îndeosebi despre obiceiurile de familie, obiceiurile calendaristice și despre dansuri. S-a adunat material folcloric pe două CD-uri. Apoi, în luna august, același an, am mai făcut împreună un interviu, de vreo trei ore. Dar, zestrea folclorică a Efrosiniei Sofronovici este asemenea unui izvor și colegii mei doresc să mai facă încă o cercetare în viitorul apropiat.

Efrosinia Sofronovici, invitată de onoare la manifestări folclorice. După cercetarea de teren din 26 martie, mama a fost printre invitații de onoare la Masa rotundă *Paștele- lumina sufletului,* Biblioteca Națională, 02 aprilie 2015, moderator Pavel Popa. Într-un material video, realizat de Mariana Cocieru ea a povestit despre obiceiurile legate de sărbătoarea de Paște. Apoi a participat la Simpozionul Național *Dansul popular – expresie a spiritului românesc*, Muzeul de Etnografie și Istorie Naturală, 28 aprilie 2015, moderator Pavel Popa. Aici ea a interpretat cântecul *Hai, măi frați, ș-om trăi bine* a recitat poezia *Scumpă nora Titenuță*, compusă de ea în memoria Tatianei Sofronovici și, împreună cu coregraful de dansuri populare Pavel Popa, a demonstrat niște dansuri pe care le juca în tinerețe, la Batâr. Aici a fost punctul culminant al evoluției în calitate de om al folclorului. Un grup de vreo 7-8 coregrafi prezenți în sală, abia de reușeau să urmeze după ei acele figuri de dans popular. Cei prezenți în sală au răsplătit – o cu aplauze și elogii. Poetul Iulian Filip, dr. în filologie, mi-a zis colegial: „Ștefane, știi cine e cel mai talentat dintre noi toți de aici?" Și, după o mică pauză, îmi răspunde tot Domnia sa: „Maică-ta". Desigur, că eram mândru că sunt feciorul ei.

După acel succes de la Muzeul de Etnografie și Istorie Naturală, mama m-a întrebat mirată: „Măi Ștefănică, da de ce se interesează oamenii ăștea mari de la Academie de cântece, de dansuri, de obiceiuri și poezii de la mine, pentru că chiar [illegible] Dumneavoastră: *Hai, măi frați, și-om trăi bine*, iar ce

atât arta narativă, cât și cea interpretativă, ma
prezintă un model de înțelepciune și inteligen
fi distins chiar și în rândul celor mai învățați o
tă cu o voce de invidiat, dar și cu har de a tra
adunate de-a lungul vieții din tezaurul folclor
este și, actualmente, o creatoare de valori spiri
Dânsa face parte din palmaresul tezaurelor ur
de a fi inclusă în programul inițiat de UNESC
[illegible] păstrătorilor și transmițătorilor elementelor
moniu cultural imaterial, garantând prin aceasta via
moștenirii culturale a unui popor".

Pavel Popa: „Prima întâlnire cu stimata Doamnă
nia Sofronovici a făcut să-mi lăcrimeze sufletul, am
mi de maică-mea, plecată la bunii noștri străbuni, c
încredere, că noi, cei rămași aici, vom memora și vor
cu sfințenie învățămintele lor adunate în conștiința p
a neamului. Aceasta a fost în cadrul cercetării de tere
martie 2015. Eu, ca învățăcel în studiul memoriei etn
rice – candelă aprinsă de spiritualitate a semenilor n
Domnia Sa, în calitate de colportor al folclorului na
carte de vizită a neamului românesc. Prin întâlnirile
de suflet ca între mamă și fecior (a doua întâlnire a
luna august 2015), am conștientizat – a câta oară –
etnofolclorică rurală, cu tradițiile ei autentice, repre
demnitate identitatea noastră națională. Acest fapt l-a
strat reprezentanta vetrei folclorice a satului Batâr, C
doamna Efrosinia Sofronovici, prin zecile de cântece
relatări despre datini și obiceiuri de calendar și de
dansuri și melodiile de dans, elemente ale folclorului
muzical și coregrafic. Aceste materiale etnofolclorice
ritualitate românească au fost înregistrate video pen
studiate și depozitate în Arhiva de Folclor a AȘM –
citit pentru viitoarele generații și dovadă că această pa
pământ a Basarabiei a fost, este și rămâne a fi româ
Și în acest context, Doamnă Efrosinia, mă alătur înde

îs interesante, ori pentru că tu lucrezi cu dânșii împreună?". I-am răspuns : „poate să aibă un rol oarecare și faptul că lucrăm împreună. Dar dacă nu ar vedea ei acel tezaur folcloric pe care mata îl mai porți ca moștenire de la părinți și bunei, din satul natal, din mediul folcloric românesc, n-ar mai veni ei cu camera video să stea câte 3-4 ore de vorbă cu mata".

În final, îi rog pe colegii mei din Sectorul de Folclor, Pavel Popa și Mariana Cocieru, organizatorii acestor mese rotunde, să răspundă la întrebarea: Ce impresie v-a făcut Efrosinia Sofronovici, în calitate de reprezentant al mediului folcloric din satul românesc?

Mariana Cocieru: „Efrosinia Sofronovici e deținătoarea unei fenomenale memorii, calitate care o distinge în palmaresul creatorilor și colportorilor de folclor. Posedând deopotrivă

va perle coregrafice demonstrate de Dumneavoastră cu mult har specialiștilor din acest domeniu, adunați din mai multe localități ale republicii, confirmă încă o dată, prin valoarea lor incontestabilă, identitatea românească a vetrelor noastre basarabene.

Mă închin de sănătate, multstimată Doamnă Efrosinia Sofronovici. Abia aștept să ne revedem".

Mulțumindu-le din suflet pentru sinceritate și prețuire colegilor mei, vreau să mai adaug un detaliu: în curând va apare o cărțulie de poezii, compuse de Efrosinia Sofronovici, în stil folcloric, firește. Ea se află în lucru la Editura *Pontos* din Chișinău. Aceasta este o vie dovadă, că neamul țăranilor și păstorilor, creatori de perle folclorice, mai are și astăzi urmași printre noi.

LILIA BARAN, ŞEFA BP HRUŞOVA

Pâinea cea de toate zilele, omagiată la Hruşova

Foarte bine a redat Vasile Ghica esenţa celor mai importante lucruri din viaţa omului: iubirea, pacea şi pâinea, fiind primordiale în existenţa lui. Iar Pâinea făcută cu dragoste, iubirea şi pacea constituie un crez al umanităţii, deoarece ea „Pâinica cea de toate zilele" este principala hrană spre fiinţare. Şi, deoarece, Cartea este o hrană a sufletului, tradiţional în incinta Bibliotecii Publice Hruşova, r. Criuleni odată cu „Toamna de aur" e sarbatorită şi „Ziua Pâinii". În toamna anului 2015, doritorii de-a învăţa „a coace pâine" au fost invitaţi la Atelierul de pâine „De-a Brutăria", în cadrul căruia s-a dat startul serviciului nou de bibliotecă „Internetul face pâinea mai bună". Tinerii brutari şi toţi doritorii de-a învăţa cum se face pâinea de casă, cei cărora la place să frământe aluatul şi care au întrebări legate de diferite etape din procesul respectiv, au frecventat activ şedinţele Atelierului desfaşurate o data pe lună

Astfel, dupa un şir de întruniri, copiii, lucrând în echipe, au descoperit importanţa şi calea pâinii – de la arătura de toamnă până la coacerea ei la brutărie şi deasemenea care sunt componentele şi tipurile acestui produs sacru. Urmărind de fiecare dată filmuleţe video despre prepărarea diferitor tipuri de panificaţie, înscriind variate reţete de copturi am ajuns şi la momentele culminante – master clas al bunicuţei Ana, care cu multă dragoste şi bunăvoinţă a învăţat tinerii brutari a face pâine, colăcei, hulubaşi, crăciunei, cornuleţe cu magiun şi prăjituri după reţeta tradiţională. La moment, afirmăm cu siguranţă că obiectivele serviciului nou de bibliotecă sunt realizate cu succes, iar şedinţele Atelierului de coacere a diferitor copturi sunt foarte reuşite, unde se depune multă munca, cu mulţi participanţi, multe emoţii şi muuuuult aluat! Iar în continuare urmează să dezvoltăm serviciul nou implementat, să elaborăm şi să distribuim un pliant al tinerilor brutari, cu poze şi impresii de la atelierul de pâine din cadrul BP Hruşova.

DOI DRACI PE POARTĂ

După doi ani de activitate ca tânăr specialist într-o instituţie de cercetări socio-umaniste, Radu s-a pomenit într-o stare psihică grea. Un semiîntuneric rece şi apăsător şi o ceaţă vâscoasă l-au învăluit treptat şi sigur. Starea aceasta i-o agrava şi marele zgomot al oraşului. Privind zi de zi la şiragurile neîntrerupte de maşini, adeseori se întreba: oare toate vechiturile din Europa le-au agonisit chişinăuienii? Mai ales îl „înduioşeau" jeep-urile de lux şi voluminoase, la volanul cărora se aflau adolescente şi doamne tinerele cu ţigara în dinţi şi cu telefonul la ureche. Doamne Dumnezeule, se întreba în gândul lui, oare toate fiicele, nepoatele şi amantele mafioţilor şi ale hoţilor în lege locuiesc în Chişinău? Mi-a trebuit mie acum doi ani să-mi bag capul în acest iad care-i oraşul de azi.

Ca să scape de starea psihică în care nimerise, tânărul s-a hotărât să-şi petreacă zilele libere în afara oraşului. Zis şi făcut. În următoarea sâmbătă, când zorii dimineţii încă nu prinseseră a se revărsa peste întinsul bazin acvatic din Ghidighici, Radu stătea cu ochii pironiţi la pluta undiţei care se mişca încetişor pe oglinda apei. Spre norocul lui, la intervale mici de timp, pluta se scufunda energic şi tânărul se bucura, ca în copilărie, de fiecare peştişor prins. În mai puţin de două ore s-a ales cu o dobândă bunişoară.

La un moment, când s-a uitat în plasă, şi-a zis în gând: îţi ajunge, Radule, pe azi, nu te lăcomi, lasă-i în pace pe înfometaţii de cărăşei şi admiră întinderea acvatică din faţa ta, adulmecă liniştea de aici, adu-ţi aminte că anticii recomandau ca remediu de liniştire şi echilibru sufletesc scrutarea apei potolitoare de sete şi producătoare de viaţă. Cum numai şi-a zis acestea, pe deasupra apei s-a arătat un cârdişor de raţe, apoi un stol bogat de rândunele. Admiră, Radule, zborul lor unduios, plutirea liberă în aer, hârjoana lor păsărească. Bucură-te!

Chiar în acea clipă Radu a retras undiţa cu tot cu nadă, a aşezat-o pe mal, a aprins o ţigară şi a început să regrete că nu s-a încumetat să iasă la pescuit mai de cu primăvară. E sfârşit de august, şi-a zis, aş fi putut veni încoace de prin martie. Tot meditând aşa, numai ce vede că pescarul, care se afla la o azvârlitură de băţ în stânga lui, se ridică de pe scăunelul său pliant şi vine, păşind alene, spre el.

Îi doreşte o bună dimineaţă, îi strânge mâna, îl întreabă dacă-i mulţumit de dobândă, constată că e o zi foarte frumoasă şi cu noroc pentru pescari, îi oferă o ţigară, adăugând: „Cred că nu te superi, m-am apropiat să schimbăm o vorbă-două." Deşi se vedeau pentru prima dată, în câteva minute s-a înfiripat între ei un dialog obişnuit, ca la o primă cunoştinţă.

Aflând că Radu e istoric de specialitate, vecinul a zis că totdeauna i-au făcut plăcere mărturisirile istoricilor, întrucât sunt doldora de întâmplări şi poveţe instructive. Din când în când, bătrânelul îi adresa tânărului câte o întrebare care confirma o gândire neordinară. Radu, abătându-se de la cele ce se puneau la cale şi se înfăptuiau în instituţia în care activa, s-a plasat pe unda sincerităţii şi aceasta îl bucura pe convorbitor. Anume acest fapt l-a îndemnat pe bătrânel să-i destăinuie tânărului o idee intimă a sa.

Iat-o şi ideea precedată de câteva explicaţii: „Eu îs meseriaş, dulgher, a zis bătrânelul, dar mă pricep şi în fierărie, şi în construcţie. Am în sătucul de peste dealul din spatele nostru o căsuţă nu prea mare, o fântână din cele mai arătoase de prin împrejurimi, un gard făcut gospodăreşte de mâinile mele şi o poartă ce nu are pereche în sat. Şi iată că îmi vine într-o bună zi ideea să încrustez pe exteriorul porţii doi draci cu câte un strugure de poamă în gură, struguri mari, arătoşi de să-ţi lase gura apă când îi vei privi, dar... soţia nu m-a lăsat să fac trebuşoara asta. Am încercat s-o conving – degeaba... Mai întâi mi-a zis: „Mai bine..., fă-ţi cruce, măi omule", apoi mi-a spus hotărât că dacă fac năzbâtia asta, mă părăseşte, nu mai calcă picioruşele ei în gospodărioara noastră."

S-a lăsat tăcere. Atenţia convorbitorilor a fost atrasă de câteva gâşte care au planat maestuos pe deasupra apei şi numai după o fascinantă demonstraţie într-o direcţie şi în alta s-au aşezat cătinel la marginea stufului din coada iazului, bălăcindu-se acolo cu multă plăcere şi comunicând voios în limbajul lor.

– Ce fericită-i pasărea, ce libertate are ea în toate! a zis Radu, privind cu atenţie la faţa înduioşată a bătrânelului care aştepta să i se spună ceva despre ideea respinsă categoric de soţie.

– Să mă ierţi, nene, a revenit Radu, dar, în clipa asta, nu ştiu ce să vă spun despre ideea dumneavoastră.

– Am vrut, dragă tinere, ca chipurile de pe poarta mea să le amintească mereu trecătorilor că bunătatea acestui rodnic pământ basarabean se află în gura dracilor. Vara aceasta s-au împlinit patruzeci şi cinci de ani de când celor ce produc bunurile (grâul, poama, porumbul, fructele şi multe altele) nu le rămâne decât ceea ce se strecoară printre degetele stăpânilor nepoftiţi.

Radu a rămas uluit de idee. Bătrânelul s-a ridicat încetişor de pe covorul verde de iarbă, i-a întins mâna, i-a strâns-o cu multă căldură şi, cu mişcări încete, s-a dus la locul lui, şi-a strâns sculele, şi-a luat peştele şi a plecat.

Tânărul istoric l-a petrecut cu privirea până hăt departe zicându-şi în sinea sa: zic că am avut şi eu parte în tinereţea mea să întâlnesc, pe acest mal de iaz, în acest sfârşit pitoresc de vară, un creator anonim de adevărate valori spirituale. Ajută-l, Doamne, în toate! De la unul dintre aceştia s-o fi pornit primele versuri nemuritoare ale Mioriţei sau ale Meşterului Manole. Bucură-l, Domne, cu ce-i mai scump pe lume – sănătate, nu uita, Doamne, şi de firul sfânt al Inspiraţiei.

Dumitru APETRI

SVETLANA CATAN, BP BOȘCANA, CRIULENI

Internetul apropie generațiile

Acest pământ este bogat în tradiții și obiceiuri. Mulți le respectă cu sfințenie iar alții nu le-au văzut la generații mai înaintate fiindcă nu au avut ocazia. Participând la mai multe activități publice, am sesizat că tinerii întâmpină dificultăți în comunicarea cu generația mai în vârstă deoarece nu găsesc puncte de tangență comune. Pentru rezolvarea acestei probleme intenționăm să aducem mai aproape și să unim spiritele de inițiativă a generațiilor organizând diferite activități în comun și parteneriat. Vom organiza clubul „internetul armonizează relațiile dintre generații". Investigarea necesităților tinerii generații și de informare despre tradițiile strămoșești este o prioritate pentru localiatea noastră. Anume tinerii vor fi cei care vor mai păstra și transmite cele sfinte. Din astă cauză, în primul semestru am organizat în cadrul bibliotecii publice din com. Boșcana o serie de activități precum: Șezătoarea de Sfântul Andrei cu teatralizarea obiceiurilor dar și cu istorioare hazlii despre semnificația sărbătorii în cauză. Scrisoarea digitală adresată lui Moș Nicolai a fost la inceputul lunii decembrie lansată și sa bucrat de succese și motivare în rîndurile elevilor liceului din localitate. Mulți au adus informații despre cum e sărbătorit Sf. Nicolai în toată lumea și de ce este el sfîntul care ocrotește copiii. În ianuarie am organizat Capra împreună cu elevii liceului „M. Stratulat" din localitate. Împodobirea bradului a avut o conotație deosebită deoarece a fost umplut cu decorațiuni concfecționate de copii. La acumularea informațiilor cu privire la tradiții, arta confecționării și altele ne vin în ajutor calculatoarele instalate în sala de lectură cu ajutorul proiectului „Novateca". Așteptăm primăvara cu *Dragobetele* și *Mărțișorul,* unde la fel vom încadra mai multe generații în dezbateri, concerte tematice dar și confecționare de decor. Sperăm la o colaborare fructuoasă, căci așa putem învinge bariere și dezvolta generațiile devenind mai sensibile la tot ce e frumos și autentic.

Poetul ne vede și zâmbește

La 14 februarie 1935 s-a aprins o flacără care mai apoi a izbucnit într-un foc mare ce a pătruns în inimile tuturor norocoșilor să citească poeziile lui Grigore Vieru. Dar o mare nenorocire a fost la 18 ianuarie 2009, când ne-am trezit mai săraci. Geana lui a rămas închisă în zorii acelei zile. Numele lui Gr. Vieru este sinonim cu bunătatea, omenia, mărinimia, conștiința națională și cu Nemurirea.

Unitatea lumii poetului se sprijină pe 3 teme principale: Mama, Patria, Iubirea. Cuvintele sale au puritatea primordială. Creația lui a prins cele mai mari rădăcini în sufletele și inimile noastre.

Duminică 14 februarie 2016 în incinta Bibliotecii Publice pentru Copii din s. Oxentea, r. Dubăsari a fost organizată ora literară „Poetul ne vede și zâmbește" în memoria lui Gr. Vieru. Au fost recitate poeziile măriei sale și audiate un șir de cântece pe versurile lui. Participanții au fost familiarizați cu vița și opera viereană. Nu a lipsit nici victorina literară „Eu sunt poetuacestui neam". În urma căreia au fost menționați: I loc-Focșa Inga, locul II - Sandu Maria, locul III i-a revenit Nicoletei Bordos. Toți participanții au rămas mulțumiți de activitatea petrecută împreună.

Citiți-i cărțile și veți avea un vrednic călăuzitor!

Galina BORDOS,
șef de biblioteca publica
pentru copii

ION CREANGĂ, marţişor cu suflet

După indelungate nopţi de iarna, cu poveşti despre balauri care ne-au înghiţit soarele şi vrajitoare care ne-au ţinut ferecaţi în palatele lor reci de ghiaţă", pământul începe din nou să respire, iar pieptul i se umple de ghiocei, viorele şi alte gingaşe floricele. Ne prindem unul altuia marţişoare şi suntem mândri ca acest obicei deosebit ne-a revenit nouă, moldovenilor. Cel mai frumos şi aşteptat marţişor e oferit in fiecare an beneficiarilor săi de către Biblioteca pentru copii din Drochia „Marţişorul Ion Creangă". Conform tradiţiei, in primele zile ale lui martie aici au demarat Zilele Creanga. Anul acesta ele au o semnificaţie deosebită, fiind rînduite în albia unor evenimente speciale: „Amintiri din copilărie" – 135 de ani de la publicare, „Dănila Prepeliac" – 145 de ani de la publicare, „Povestea porcului" – 140 de ani de la publicare şi „Punguţa cu doi bani" – 140 de ani de la publicare. Primii care ne-au păşit curioşi pragul au fost „Viorelele" (aşa se numeşte grupa mare) de la grădiniţa „Florile dalbe" din oraş. Ei o cunosc de mai mult timp pe Bunicuţa cu poveşti (în rol – bibliotecara Bejan Nina), care de data aceasta, ajutata de doamnele Silvia Zaporojan şi Elena Grîţco, ambele colaboratoare ale bibliotecii, s-au bălăcit împreună cu ei în apele Ozanei, au încercat gustul cireşelor furate din pomul mătuşii Mărioara. Ba chiar şi pupăza era cât pe ce să-şi piarda moţul în iureşul acelor jocuri interactive organizate în sala de lectură. Cel mai mândru s-a dovedit a fi cocoşul de pe aplicaţia, pe care copiii au realizat-o din hîrtie colorată. Iar Stan Păţitul aşa şi n-a mai înţeles de ce copiii au râs cu atâta poftă în urma lecturii unui fragment din poveste.

Frumos marţişor! Îl vom citi şi transmite unul altuia nu doar de 1 martie – ziua de naştere a scriitorului din Humuleşti, ci zi de zi, an de an, din generaţie în generaţie. Aşa a rămas să fie Creangă al nostru: sfătos, povăţuitor, blând, iubitor de Ţară, de acest popor blajin, harnic şi tăgăduitor.

„Creangă al nostru" este titlul expoziţiei de carte ce le-a oferit copiilor o posibilitate originală de a călători în lumea plină de învăţăminte şi bucurie copilărească a creaţiei sfătosului bunic din Humuleşti. Şi credem că încă mult timp în imaginea lor vor rămâne chipurile lui Nică a Petrei, al Smărăndiţei, Bădiţa Vasile, sărmanului Trăsnea...

Primiţi acest mărţişor pentru sufletul românesc! E unul curat şi nevinovat- simbol al curăţeniei sufleteşti, dragostei de neam, simplităţii populare, dar şi al copilăriei fiecăruia din noi!

Bunicuţa cu poveşti
şi colectivul Bibliotecii pentru copii Drochia

Biblioteca Publică Antoneşti la 60 de ani

Asemenea altor instituţii culturale, Biblioteca Publică Antoneşti, raionul Ştefan-Vodă, a suferit schimbări colosale de-a lungul acestor 60 de ani. Ea a fost tranferată de la marginea satului în centru lui, mai aproape de şcoală şi de alte puncte de menire socială, a fost mai mică, apoi şi-a lărgit sala, schimbându-şi aspectul de multe ori. Instituţia a oferit cele mai diverse servicii în frunte cu bibliotecari deştepţi, iscusiţi, plini de răbdare şi înţelepciune.

Astăzi instituţia respiră proaspăt. La acei 60 de ani este echipată cu tehnologii noi, de către Programul National Novateca, cu care, defapt, tot pe data de 5 februarie 2016, sa împlinit 1 an fructuos de parteneriat aşa că avem o sărbătoare dublă. În cinstea acestor evenimente, în bibliotecă, sau adunat, la o masă rotundă, mai mulţi utilizatori, vecini şi prieteni cărora li sau oferit câte o pliantă a BP şi au fost serviţi cu ceai, cafea şi vorbe bune, într-o atmosferă îmbătată de cântec, poezie, istorii şi amintiri falnice.

Suntem mândri de faptul că ziua festivă este îmbrăţişată de marele Eminescu M. (166 ani de la naştere) şi Vieru G. (81 ani de la naştere) care de parcă stau la straja culturii comunităţii noastre.

A fost o zi plină de diverse sentimente, propuneri şi umor care au trezit gustul de a participa şi mai activ în domeniul culturii atât a lucrătorilor cât şi a oaspeţilor. Misiunea a fost realizată.

Tatiana Maveev,
şefa BP Antoneşti, Ştefan-Vodă

PROVERBUL
ca dimensiune a filosofiei românești
Ștefan Sofronovici în dialog cu Dumitru Păsat

Ștefan Sofronovici: ***Conu' Mitică Păsat! În studiile sale de filosofia culturii, Lucian Blaga numea proverbele „aforisme ale poporului". Cam ce ar însemna aceasta în viziunea Dumneavoastră, cel, care vă ocupați și de filosofie?***

Dumitru Păsat: În comparație cu alte specii ale creației populare, precum zicala, sentința, vorba de duh etc., proverbul românesc constituie o primă treaptă a filosofiei populare, (cea mai veche fiind, în viziunea noastră, filosofia credințelor). Proverbul esențializează o înțelegere atotcuprinzătoare a lumii, proiectând o amplă evoluție a gândirii profane, de la strămunii daci până la noi.

Conținutul proverbului românesc a sintetizat eticul și esteticul existenței noastre umane. Multitudinea sensurilor sociale și morale ce caracterizează proverbele, constituie oglinda fidelă a concepțiilor populare despre oameni și viață.

Ș.S.: ***Așadar, ca element al filosofiei populare, proverbul și-a adus aportul la conservarea și respectarea normelor și valorilor vieții sociale?***

D.P.: Da, putem afirma că proverbul românesc prefigurează un sistem specific de gândire, care reflectă cele mai însemnate trăsături ale vieții poporului, deoarece, prin conținutul său, el operează o deschidere filosofică spre coordonatele fundamentale ale existenței umane în diversele ei ipostaze: activitatea de fiecare zi, atitudinile de viață, momentele rituale etc. Rezultă, deci, că proverbul exprimă în sine o ordine a lumii sociale, aidoma lumii naturale, pe care o întâlnim deseori și în cosmogonia populară. Pe de altă parte, există și o dimensiune gnoseologică a proverbului, care poate fi numită și „cunoaștere de sine" a omului. Astfel, prin intermediul înțelepciunii pe care o comunică, proverbul realizează o implicare în fenomenul social. Natura filosofică a proverbului semnifică o deschidere spre cunoașterea lumii interioare a omului, în relația sa cu natura, societatea și cosmosul.

Ș.S.: ***Proverbele se înscriu în procesul de comunicare al culturii printr-un mod de gândire ce are corespondențe în universal?***

D.P.: Indubitabil. Fiindcă proverbele au în vedere condiția umană și stările ei existențiale. Ele exprimă un complex de atitudini față de om și societate. Prin nuanțele semantice ale cuvântului, proverbul realizează o „ochire filosofică" asupra esenței lumii umane.

De-a lungul evoluției istorice, proverbul românesc a prins rădăcini adânci în viața socială, exprimând felul de gândire și simțire al omului folcloric, un om, care cugetă așa cum trăiește. Proverbul a imprimat spiritualității autohtone o nuanță inconfundabilă, ce dăinuie de veacuri. Proverbul constituie, așadar, cea dintâi filosofie populară.

Marcată de forma expresiei, predispusă spre sinteză și armonie, ce izvorăște din esența cuvântului rostit, lumea proverbelor românești reprezintă un model de cunoaștere empirică.

Ș.S.: ***Puteți oferi câteva exemple?***

D.P.: Iată doar câteva din ele: „Ce vezi, e mai drept decât ce auzi"; „Orice putere e făcută din răbdare și timp"; „Nu există drept contra dreptății", „Cine nu-i îndestulat cu ceea ce are, nu se satură nici cu ceea ce linge din strachina altora", „Apa, când se umflă și pe munți îi cufundă" etc.

Sincer vorbind, comentariul filosofic asupra proverbului românesc rămâne a fi unul deficitar, chiar dacă sugestia sa filosofică a fost recunoscută în lucrări de lingvistică, teorie literară, folclor. Totuși, dincolo de orice interpretări, mai mult sau mai puțin savante, proverbul a rămas o dimensiune a filosofiei și limbii românești, evident, cu reverberații adânci în aspectele spiritualității populare.

Ș.S.: ***Se poate afirma, deci, că proverbul s-a fixat asupra unor realități de ordin existențial, privind activitatea românului, bucuriile și eșecurile lui, adică tot ceea ce este propriu vieții umane. Momentul de apoteoză în proverb îl constituie, de fapt, biruința binelui asupra răului, știindu-se că „fapta bună mult adună, vorba dulce mult aduce" sau, altfel spus, „de la un datornic rău și un sac de paie este bun...". Cum credeți?***

D.P.: Majoritatea din motivele etice incorporate în proverb constituie un sistem de valori cu semnificații existențiale, care reflectă mereu o aplecare a gândului uman spre ceea ce s-a statornicit ca normă de viață pentru toți. În această ordine de idei, proverbele țin seamă de cele mai puternice sentimente legate de însăși condiția umană și de posibilitățile ei de realizare. „Munca face omul om", „Cine doarme mult, trăiește puțin", „Când se culcă grâul, se scoală stăpânul", „Cu furnica la muncă și cu iepurele la somn", „Un nume bun e ca o moșie", „Pentru odihna ta să lași în fiecare zi, până la moarte, tot ziua de mâine", N-are importanță ce ai vrut să fii, ci ceea ce ești", „Când ai puține dorințe, ai puține lipsuri", „Nu greșește niciodată, cine nu face nimic niciodată", „Cea mai mare dintre greșeli este să nu fii niciodată conștient de niciuna", „Ceea ce vei

rea lucrurilor și feno-
pre o atare concepție
diverse și multiple
verbul popular româ-
intagmei concise și a
e, el oglindește o situ-
stare sufletească.
mulțumiri pentru in-

ere.

semăna, aceea vei secera" etc., etc.

Ș.S.: ***E un fel de decantare a imaginilor incluse în proverbul popular care nu rămân în sine, ci se constituie într-o suită de învățăminte pentru colectivitatea umană românească?***

D.P.: Având, în finalitatea lor, un înțeles existențial, ele încearcă să pătrundă în rosturile fundamentale ale vieții și să găsească răspunsuri la problemele existențiale. Dacă ne gândim la faptul că diverse situații critice și multiplele lor aspecte sunt cuprinse în formule concise, putem observa că tendința de abstractizare a gândirii populare e evidentă în proverb.

Ș.S.: ***Cum ar fi, de exemplu, în formula concisă ce ne spune că „La un car de oale e destul o lovitură de măciucă..."***

D.P.: Aici e de subînțeles faptul, că prin mesajul său esențializat, proverbul facilitează înțeleg
menelor sociale.
cuprinzătoare, cu
sensuri, tinde pro
nesc. Sub forma
exprimării laconic
ație de facto sau o

Ș.S.: ***Sincere
terviul acordat.***

D.P.: Cu plăc

nirilor

e: „Poezia ca și arta
tă însemnul vârstei,
a proveniență decât
ice terestre. Izvo-
dăcina pretutindeni,
tă în cuvânt renăs-
o sau loc".
area G. F. zic să
pământ pentru că
oi așa personalitate.
nnei Galina Furdui
osperitate, noi rea-
ră în suflet, un an

Galina Furdui la vârsta împli

Personalitate destinsă în peisajul cultural național, Galina Furdui, prin tot ce face, prin tot ce scrie, îndeamnă spre responsabilitate spirituală, umanitate, susține dezvoltarea bunelor calități sufletești ale fiecăruia, inclusiv calități de buni creștini, vindecă gândirea. Poezie, publicistică, texte muzicale, radio jurnalism, alcătuire a edițiilor, savant în filozofie - sunt aspecte din preocupările zilnice ale doamnei pentru care merită a fi cunoscuta. Însă motivul care m-a obligat să nu stau într-o parte este că doamna G. F. își trage rădăcinile de la Soroca, Vărăncău, și mi-ar plăcea ca comunitatea soroceană să-și cunoască purtătorii de frumos, creatorii de valori. Osteneala scriitoricească a doamnei Furdui s-a înmănuncheat în titlurile: *Amprente în timp, Tangențe policrome, Alb zburător, Mărgeluțe calde, Om către om, Spre Țărmul al șaptelea, Transcendența Gnostică, Monolog pentru Maica Maria, Ieri plus mâine, Ce faci, inimă, Vorbește semnul, Lumini pentru templu* și altele.

Este deținătoarea a mai multor premii în cadrul diverselor concursuri de poezii, festivaluri internaționale, inclusiv concursurile de romanțe „Crizantema de aur", „Crizantema de argint", Premiul Uniunii Scriitorilor pe anul 1999, Diploma de mențiune la ediția a treia a Saloniului Internațional de Carte pentru copii, Titlul onorific „Doamna Anului 2003".

Versurile ei pline de melodicitate, căldură sufletească lirism, ia îndemnat pe mulți compozitori sa le pună pe note: romanțe, cântece lirice, populare, care sunt actuale și astăzi „Buna dimineața", „Azi vom dansa", „Revino iubire". Culegerea „Mi-e dor de o seara de romanțe" include creații puse pe note de E. Doga, C. Rusnac, Gh. Mustea, Daria Radu, Anatol Roșcovan, Viorel Burlacu etc. și cuprinde circa 150 de piese cunoscute în țară și peste hotare, care sunt interpretate de mari artiști cum sunt Olga Ciolacu, Elena și Sergiu Manciu, Alexandru Lozanciuc, Margareta Ivanuș, Lenuța Burghila, Luminița Dragomir, Nina Crulicovschi ș.a. Dar a preocupat-o cel mai mult poezia. Iată ce ne spune poeta despre poez
în genere nu poa
dor fiindcă are al
efemeridele speci
rul poeziei e cu ră
energia transfigur
când mereu de tim

Despre scriit
mulțămim acestui
ne-a adus printre n

Îi dorim doa
multă sănătate pr
lizări, multă căldu
plin de belșug și să revină cât mai des la baștină.

Raisa CHISELIȚĂ,
BP „M. Sadoveanu", or. Soroca

MOTIVAȚIA TERMENILOR CALENDARISTICI

Dr. hab. Anatol Eremia

Terminologia calendaristică reprezintă un microsistem al vocabularului limbii române cu trăsături specifice de ordin lingvistic, istoric, social, etnocultural. Termenii și numele proprii cu caracter cronometric datează din diverse perioade istorice și dispun de motivații ce țin de diferite domenii ale vieții și activității oamenilor. Unele formații onimice și terminologice sunt unități lexicale moștenite din latină, altele sunt creații proprii sau cuvinte preluate din alte limbi.

Primele încercări de măsurare a timpului s-au făcut în Antichitate. Sistematizarea duratei timpului în unități mai mici sau în perioade mai mari devenise o necesitate pentru societatea umană, dat fiind că în acest fel oamenii își puteau organiza rațional viața, își puteau rândui muncile agricole, ieșirile la vânat și pescuit, participările la solemnitățile și manifestările publice.

Observările asupra fenomenelor naturii și perceperea unor legități ale ei, ca periodicitatea anotimpurilor, ciclul fazelor Lunii, succesiunea zilei și nopții etc., au contribuit la identificarea principalelor unități astronomice: *ziua* – timpul în care Pământul face o rotație în jurul axei sale; *luna* – durata de timp în care Luna face o rotație în jurul Pământului; *anul* – perioada de timp în care Pământul face o rotație în jurul Soarelui.

Faptul că duratele acestor fenomene astronomice nu sunt întotdeauna atât de exacte și constante, venind uneori în contrazicere cu realitatea cronologică, s-a dus la sistematizarea timpului după diverse principii. Asirienii, populația statului antic Asiria (existent în mil. III-I î. Hr., situat pe cursul mediu al fluviului Tigru) foloseau săptămâna de 6 zile. Romanii divizau săptămâna în 8 zile. Grecii antici împărțeau lunile în trei segmente a câte 10 zile fiecare, denumindu-le *decade* (ngr. *deca* „zece"), durata anului variind între 354, 360 și 365 de zile. Chinezii, păstrând tradiția cronologică babiloniană, foloseau calendarul de 12 luni, cu durata lunii de 29 de zile, iar a anului întreg de 354 de zile. Egiptenii împărțeau anul în 12 luni a câte 30 de zile fiecare.

Anatol Eremia

Primele calendare reprezentau niște mănunchiuri de sfori sau niște bucăți de lemn (denumite de noi *răbojuri*), zilele săptămânii și lunile anului fiind însemnate respectiv prin noduri și crestături. Drept calendar se mai folosea în trecut și un vas de ceramică cu 30 de pietricele în el, din care, pe măsură ce se consuma o zi, una dintre pietricele era mutată în alt vas de ceramică. Astfel de calendare se mai folosesc și astăzi la unele triburi din Asia și Africa.

CALENDARUL MODERN. Calendarul din zilele noastre își trage originea din epoca romană. La romani anul era împărțit inițial în 10 luni și începea cu luna martie, având doar 304 zile. Deoarece această stare de lucruri venea în contradicție cu realitatea cronologică, la insistența învățaților astronomi, în sec. al VII-lea î. Hr., anului i s-a adăugat încă 50 de zile. Astfel apăru necesitatea de a

introduce suplimentar cele două luni la început de an – ianuarie şi februarie. În anul 46 î. Hr., la propunerea savanţilor astronomi, pe timpul lui Iulius Cezar, anul a fost împărţit, după sistemul egiptean, în 12 luni, durata lui fiind de acum de 365 de zile. Noului calendar i s-a dat denumirea de *calendar iulian*.

Romanii numeau prima zi a fiecărei luni *calende*, aceasta pentru că în prima zi a fiecărei luni se anunţa public începutul lunii noi şi se indicau sărbătorile din cursul lunii respective. În latină *calo, -are* însemna „a chema, a convoca, a anunţa". La această dată expira termenul la împrumuturi şi se achitau datoriile. Mai întâi *calendarium* a însemnat doar registrul în care cămătarii îşi notau numele datornicilor şi sumele pe care aceştia trebuiau să le achite. Ulterior cuvântul a căpătat şi sensul de „indicator sistematic al succesiunii zilelor şi lunilor unui an".

Calendarul iulian a fost introdus în uzul cotidian în anul 45 î. Hr. În mod obişnuit, el avea 365 de zile, împărţit în 12 luni. La fiecare patru ani se desemna un an bisect de 366 de zile, durata medie a anului fiind de 365,25 de zile. Ulterior s-a stabilit că anul are nu 365,25 de zile, ci 365,14 zile. Diferenţa de 11 minute dintre ani făcu să crească anul calendaristic cu 7 zile.

În anul 1582, Papa Grigore al XIII-lea a dispus reformarea calendarului iulian, luându-se în calcul acea diferenţă de 11 minute. Noul calendar, denumit *gregorian*, a fost apoi adoptat în mai toată lumea catolică, cu excepţia unor ţări de ortodoxie rusă, sârbă, bulgară. De aici diferenţa dintre stilul nou şi stilul vechi, care se rezumă la: 10 zile pentru intervalul 4 octombrie 1582 – 28 februarie 1700; 11 zile pentru intervalul 1 martie 1700 – 28 februarie 1800; 12 zile pentru intervalul 1 martie 1800 – 28 februarie 1900; 13 zile pentru intervalul care începea la 1 martie 1900.

În România trecerea la calendarul gregorian a fost adoptată la 16 noiembrie 1918 stil vechi (1 decembrie 1919 stil nou). Conform unui decret oficial, ziua de 1 aprilie 1919 stil vechi a devenit ziua de 14 aprilie 1919 stil nou.

Primele calendare în limba română au apărut la sf. sec. al XVIII-lea. M. Strelbiţchi tipăreşte la Dubăsari „Calendarul pe 112 ani". În Moldova au circulat nu numai calendare bisericeşti, ci şi calendare cu caracter laic, populare: *Calendarul pentru bunul gospodar* (1845), *Calendarul pentru toţi* (1863), *Calendarul plugarului*, *Calendarul sătenilor* ş.a. Acestea, pe lângă informaţiile cronometrice propriu-zise, includeau şi îndrumări folositoare pentru agricultori, păstori, vânători, pescari. În paginile lor se publicau adesea şi creaţii folclorice, fragmente din operele literaturii artistice. Tradiţia vechilor calendare populare este continuată şi astăzi prin editarea diferitor calendare cu caracter informativ şi ştiinţifico-popular.

Actualmente se vorbeşte tot mai mult despre *Calendar universal*, conform căruia anul este împărţit în patru trimestre egale a câte 91 de zile fiecare. Prima lună a fiecărui trimestru cuprinde câte 31 de zile, iar următoarele două luni câte 30 de zile. Anul, trimestrele şi săptămânile încep duminica şi se termină sâmbăta. Cele patru trimestre constituie un an, acesta având durata de 364 de zile. Cea de a 365-a zi, care cade între sâmbătă, 30 decembrie, şi duminică, 1 ianuarie, nu este datată şi nu poartă un nume calendaristic. Această zi s-a propus să fie denumită *Ziua păcii şi prieteniei*. În anii bisecţi se va introduce, între ziua de sâmbătă, 30 iunie, şi duminică, 1 iulie, încă o zi – *Ziua anului bisect*.

LUNILE ANULUI. Necesitatea denumirii lunilor s-a ivit odată cu apariţia primelor sisteme şi mijloace de măsurare a timpului. Numele lunilor din limba română sunt de origine diferită. Unele sunt moştenite din latină, altele reprezintă creaţii proprii sau împrumuturi din alte limbi. După modul şi sfera lor de întrebuinţare, se disting două tipuri de nume ale lunilor: **oficiale** (*ianuarie, februarie, martie* etc.) şi **populare** (*gerar, făurar, mărţişor* etc.). Factorii motivaţionali care au determinat desemnarea lunilor au fost diferiţi: tradiţiile antice, fenomenele naturii, credinţa şi obiceiurile populare, activităţile oamenilor.

IANUARIE. Roman[ul] această lună *ianuarius me[nsis]* Ianus". După vechile leger[i] zeul protector al Romei pe[ntru] o de invazia sabinilor. Ma[i] considerat zeul timpului, de a cunoaşte trecutul şi a itorul. Era înfăţişat, de ob[işnuit] feţe opuse, una privind în înapoi. Mai era denumit ş[i] începuturilor sau zeul por[ţilor] *nua* „poartă, uşă, intrare") *nuarie* ar însemna deci „în[ceputul] lui". Lui Ianus i-a fost înc[hinată] zi a anului, ea devenind u[na] mai populare sărbători, că[reia] noastre îi corespunde ziua [de] Denumirea populară a lu[nii] este *gerar*, care pare să fi etimologie populară din *gh[eroi]* *генваръ*) sau poate fi o cr[eaţie] pe teren propriu însemnă[nd] rului". Pe alocuri se întâ[lnesc] termenii *ghenarie* şi *căr[indar]* din urmă constituind o reflecţie a anti[cului] *ge[nuarius]*.

După vremea din ianuarie se prezicea evoluţia vremii din lunile următoare: dacă ianuarie era geros, atunci în februarie avea să ningă din anbundenţă; dacă nu era ger mare, atunci avea să fie timp frumos în lunile de primăvară, în martie şi aprilie. În această lună se dădeau petrecerile dedicate noului an. Până astăzi Anul Nou este întâmpinat prin ritualul fastuos cunoscut cu numele de *Pluguşor* şi cu *Brazda dintâi*, ca noul an agricol să fie bogat în roadele câmpului. În ianuarie sunt marcate multe sărbători de iarnă: 1 ianuarie – Sf. Vasile (*Sântvasile, Sântvăsâi*), când se umblă cu uratul şi pluguşorul; 6 ianuarie – Boboteaza (*Boteaza, Botezul Domnului*); 7 ianuarie – Sf. Ion Botezătorul (*Sântion*); 17-18 ianuarie – Sf. Anton şi Tănase (*Sântantanasie*); 30 ianuarie – Sf. Trei Ierarhi (Vasile, Grigorie şi Ioan), protectorii oamenilor paşnici şi înţelepţi.

FEBRUARIE. Etimonul motivant al termenului *februarie* este lat. *februarius*, denumire dedicată zeului purificării Februs. De obicei, în această perioadă a anului cetăţenii romani aduceau

divinității jertfe de purificare și ispășire. Astăzi în vorbirea populară lunii i se zice *faur* și *făurar*. Numele *făurar* reprezintă o variantă modificată a termenului *februarie*. *Faur* însă a rezultat din *făurar*, prin reducerea silabei finale *ar*, și numai întâmplător seamănă cu lexemul *faur*, care înseamnă „fierar", acesta dedus din lat. *faber* „meșter, meseriaș". Totuși sugestia pare să nu fie incidentală, deoarece în popor se zice *faurul ferecă și desferecă*, adică „februarie îngheață și dezgheață".

În conștiința vorbitorilor acțiunea gerului din februarie, care „încheagă apele și călește fierul", a fost comparată cu munca de făurire a fierarului. De aici și denumirea de *ferecar* pentru această lună, întâlnită pe alocuri în graiuri. *A fereca* însă nu înseamnă altceva decât „a pune în fiere, a încătușa, a zăvorî", cu alte cuvinte „a întări, a solidifica, a consolida". Februarie, luna viscolelor și gerurilor mari, mai este denumită și *Luna lupilor*, pentru că în această perioadă lupii se strâng în haite și fac ravagii prin gospodării și pe la stâni. Denumirea lunii semnifică începutul pregătirilor pentru lucrările de primăvară, când țăranii își făuresc uneltele pentru munca câmpului.

MARTIE. Cea de a treia lună a anului poartă numele lui Marte, zeul renașterii naturii, devenind mai târziu zeul agriculturii, iar, în cele din urmă, și zeul războiului. Era prima lună în vechiul calendar roman și, pentru că în această perioadă aveau loc serbările divinității agricole, a fost dedicată zeului Marte. Conform tradiției autohtone, în luna martie zeița apelor Apia dezgheață râurile și lacurile, desfundă izvoarele și dezleagă ploile.

Numele popular al lunii este *mărțișor*, cuvânt ce reprezintă diminutivul termenului calendaristic *martie*. De aici și denumirea obiectului de podoabă *mărțișor* care se oferă în dar la 1 martie rudelor și prietenilor ca semn al sosirii primăverii. În graiuri circulă și termenii *mart*, *marta* și numele de *Dochia*, acesta fiind legat de cunoscuta legendă a *Babei Dochia*. Luna mai este denumită și *germănar*, *germinar*, *încolțitor*, pentru că în această perioadă prind germeni, încolțesc semințele, în general, natura începe să prindă viață și culoare.

APRILIE. Denumirea reproduce termenul lat. *aprilis*, rezultat în limba de origine din verbul *aperire* care înseamnă „a deschide, a desface, a descoperi". În aprilie pământul își dezbracă veșmântul de iarnă, înverzesc câmpurile, înfloresc pomii. *Prier* este numele popular al lunii, moștenit și el din latină. O anumită răspândire în limba noastră cunosc variantele onimice *aprel*, *april*, *priel*, precum și compusele *luna lui april*, *luna lui prier*. În aprilie, cu o săptămână înainte de Paști, fără o dată stabilă, este sărbătorită Duminica Floriilor, ziua intrării triumfale a lui Iisus Hristos în Ierusalim. În zilele noastre, de Florii, credincioșii obișnuiesc să meargă la biserică pentru a sfinți crenguțe de salcie care urmează să fie puse la porți, uși și ferestre pentru a îndepărta duhurile rele.

MAI. În această perioadă romanii celebrau cultul zeiței Maia, divinitate ce simboliza primăvara. Maia era considerată de italici zeița Pământului, însoțitoarea lui Zeus, stăpânul Cerului. Indienii o numeau mamă a Universului. În cinstea ei a și fost denumită cea de a cincea lună a anului. Deoarece în această lună dau în floare pomii, ea a fost denumită în popor *florar*. Ziua de 1 mai este denumită în popor *arminden*, fiind considerată drept început de primăvară. Termenul este de origine veche slavă (*Иеремиинъ день* „ziua proorocului Ieremia"), fiind cunoscut și în limbile bulgară, sârbă, maghiară. Prima zi de mai a fost consacrată deci Sf. Proroc Ieremia, considerat ocrotitorul vegetației, al belșugului și rodniciei pământului. Conform tradiției, armindenul era celebrat ca sărbătoare încă de pe vremea Daciei. În unele regiuni această sărbătoare este cunoscută și cu denumirile *Ziua Pelinului* și *Pomul lui Mai*.

De Ziua Pelinului se culeg plantele medicinale amare și se bea vin cu pelin, care se crede că ar avea puteri magice vindecătoare. Denumirea de *Pomul lui Mai* este legată de un vechi obicei, când din pădure este adus un copăcel de brad sau de fag și sădit în curtea gospodăriei, fiind împodobit cu flori și spice de grâu ca anul să fie bun și bogat. De arminden se pun crenguțe de pelin pe masă, alături de veselă, în așternut și între haine, acest obicei având scop igienic. Tinerii poartă mănunchele de pelin la brâu sau la pălărie. În această zi via nu se lucrează, în schimb se recomandă a semăna pepenii (harbujii), castraveții și fasolele.

IUNIE. Este un termen de origine latină (*iunius*). Romanii au dedicat această lună zeiței Iuno (Iunona), protectoarea luminii și fertilității. Conform vechilor legende, Iuno stăpânea tunetul și trăsnetul, dezlega ploile, dăruia viață și lumină pe Pământ. Luna iunie este timpul recoltării cireșelor, de aceea în popor a fost denumită *cireșar*. În graiuri circulă și termenii *cireșer*, *cireșel*, *luna lui cireș*. De cireșar se dăruiesc rudelor și prietenilor coșulețe cu cireșe, tinerii poartă la piept și la pălărie crenguțe cu cireșe coapte.

IULIE. În vechiul calendar roman, de zece luni, această lună era consemnată prin numeralul *quintilis* „(luna) a cincea". Numele calendaristic latin *Iulius mensis* l-a primit mai târziu, în memoria împăratului Iulius Cezar, care s-a născut în această lună. În vorbirea populară pentru această lună se folosește termenul *cuptor*, având și varianta compusă *luna lui cuptor*. Legătura dintre numele lunii și timpul în care se coc grânele, fructele și legumele este evidentă. Potrivit tradiției, iulie este antipodul lui februarie, aceasta pentru că pe cât de frig e în februarie, pe atât de cald e în iulie.

AUGUST. Numele latin al acestei luni indică ordinea ei numerică în vechiul calendar de zece luni: *sextilis* „(luna) a șasea". Asupra denumirii calendaristice inițiale ne informează textul unui decret emis de senatul roman (sec. I î. Hr.): „Deoarece în luna *sextilis* împăratul August a devenit pentru prima oară consul, de trei ori și-a sărbătorit triumful în Roma, a condus de trei ori ... legiunile care i-au urmat cu credință auspiciile; deoarece, din aceste motive, luna *sextilis* s-a dovedit și se dovedește a fi foarte favorabilă imperiului nostru;...

senatul hotărăşte ca pe viitor această lună să poarte numele de *august*".

Deoarece în această lună, aşa după cum spun bătrânii, se gustă păinea nouă, ei i s-a dat numele de *gustar*. Convenţional şi în plan de etimologie populară, termenul *gustar* poate fi interpretat ca derivat din verbul *a gusta* (cu sufixul *-ar*), datorită asemănării dintre *a(u)gust* şi *a gusta*. Specialiştii însă îl deduc din *augustar*, cuvânt format cu suf. *-ar* de la *august*, după modelul celorlalte nume populare ale lunilor (*gerar, florar, cireşar*), prin reducerea silabei iniţiale (afereză).

SEPTEMBRIE. Cuvântul motivant al acestui nume este termenul din calendarul bizantino-slav *septembris*, acesta având ca etimon lat. *september* „(luna) a şaptea". Denumirea populară a lunii este *răpciune*, explicat prin lat. *raptio* (*raptionis*) „a rupe, a smulge", având şi semnificaţia extinsă semantic „a culege, a recolta". Deci *răpciune* ar putea însemna „timpul culesului, al recoltării". În popor luna mai este denumită *vinicer*, deci „luna vinului". Se zice că dacă în septembrie e cald, atunci în octombrie vremea va fi rece şi ploioasă, iar dacă tună în septembrie, e semn de multă zăpadă în februarie, sau dacă înfloreşte liliacul în septembrie, atunci toamna va fi lungă şi caldă.

OCTOMBRIE. Evoluţia etimologică a acestui termen este următoarea: lat. *october* „(luna) a opta" > gr. *octobrios, octobris* > biz.-slav. *octomvrii, octomvri, octombri* > rom. *octombri, octombrie*. Luna primei brume de toamnă este denumită în popor *brumărel* sau *brumarul cel mic*. În octombrie şi noiembrie se înteţeşte vântul, se formează bruma şi chciura. Dacă plouă mărunt în octombrie, atunci se crede că iarna va fi grea.

NOIEMBRIE. Termenul ni s-a transmis din latină, unde *november* înseamnă „(luna) a noua". Şi în acest caz termenul a pătruns la noi prin filiera calendarului bizantino-slav: *noembrios, noembris* > *noemvrii, noemvri* > *noiembri, noiembrie*. Ultimei luni de toamnă i s-a zis în popor *brumar* şi *brumarul cel mare*. În această perioadă toamna se retrage, bruma înălbeşte câmpurile, viile şi livezile, frigul instalându-se treptat, dar cu putere.

Decembrie. Şi această lună a fost consemnată de romani cu un numeral ordinal – *december* „(luna) a zecea". Termenul ni s-a transmis prin filiera aceluiaşi calendar bizantino-slav. Dat fiind că în decembrie se sărbătoreşte ziua Sf. Andrei (lat. *Andreas dies*), acestei luni i s-a zis *Luna lui Andrei*, denumirea fiind modificată şi prescurtată conform tendinţei de economie în limbă: *indrea, îndrea, undrea*. Varianta *undrea* apare în creaţia orală populară: *Undrea îngheaţă, viscoleşte, de sărac nu se-ngrijeşte*.

După unele datini etnofolclorice, în noaptea spre 14 decembrie dacii sărbătoreau începutul unui an nou. Mai târziu peste această sărbătoare laică s-a suprapus altă sărbătoare, de cult religios. Potrivit credinţei creştine Sf. Apostol Andrei e considerat creştinatorul şi ocrotitorul românilor. Seara de Sf. Andrei (Sântandrei) însă a rămas să fie marcată după obiceiurile preistorice. Tinerii de prin sate, fete şi băieţi, se adună într-o casă de gospodar şi petrec în veselie până a doua zi dimineaţa. Mai mult, fetele în taină întreprind acţiuni magice pentru a-şi afla „ursita" (însoţitorul de viaţă). Pe vremuri se obişnuia să se facă *unsul casei*. Gospodinele ungeau cu mujdei de usturoi, privegheat în noaptea de Sântandrei, gurile hornurilor, uşorii de la uşi şi cercevelele ferestrelor pentru a alunga spiritele rele. Bătrânii, după unele observări meteorologice şi astronomice, „noroceau" anul care vine: dacă va fi cu roadă sau secetos, dacă va fi pace şi linişte sau se vor abate asupra oamenilor gâlcevile şi nevoile.

În seara de 5/18 decembrie, în ajunul sărbătorii de Sf. Nicolae (Sântnicoară), copiii îl aşteaptă pe Moş Nicolae, personaj legendar şi mitic, să le aducă cadouri, bineînţeles, celor cuminţi; celor neascultători însă le lasă în prag o nuieluşă, făcându-i atenţi la ceea ce îi aşteaptă, aşa-numita *nuieluşa lui Moş Nicolae*. Conform tradiţiei populare, Moş Nicolae ne trimite prima zăpadă de iarnă. El îi ocroteşte de primejdii pe corăbieri şi pescari. În această zi gospodinele aduc în casă crenguţe de pomi fructiferi şi le pun în apă la icoane; dacă crenguţele vor înflori până la sfârşitul anului, atunci anul care vine va fi bun şi roditor. Feciorii de prin sate se adună în casa unui gospodar ca să înveţe colindele de Crăciun şi urăturile de Anul Nou, îşi aleg dintre ei cămăraşii şi vătafii de ceată. Meteorologic această lună oferă oamenilor unele informaţii despre vremea din următorul an: dacă în decembrie gerurile sunt mari, atunci noul an va fi roditor, iar dacă în decembrie va ninge des, e semn că în iunie vremea va fi ploioasă.

Observăm deci că numele oficiale ale lunilor din limba română au avut diferite surse de proveniență şi mai multe căi de pătrundere. Unele au fost moştenite direct din latină, altele ne-au venit prin intermediul altor limbi. Cât priveşte numele populare, acestea reprezintă în fond formaţii pe teren propriu (*florar, cireşar, cuptor, gustar, brumar, brumărel*). Aceste nume au fost date după diferite caracteristici ale timpului, după diverse munci agricole, după numele unor plante.

După aceleaşi criterii motivaţionale erau denumite lunile şi în alte limbi. În limba rusă, de exemplu, numele populare ale lunilor sunt: ianuarie – *сечень* (timpul tăierii pădurii) sau *просинец* (luna zilelor mai luminoase), februarie – *лютый* (luna gerurilor mari), martie – *березень* (luna în care înverzeşte mesteacănul), aprilie – *цветень* (florar), mai – *травень* (ierbar), iunie – *червень* (cireşar), iulie – *липец* (timpul când înfloresc teii), august – *серпень* şi *жнивень* (seceriş), septembrie – *вересень* (luna ierbii de toamnă), octombrie – *листопад* şi *жовтень* (perioada când îngălbenesc şi cad frunzele), noiembrie – *грудень* (*груда* – drum de iarnă, drum pe gheaţă), decembrie – *студень* (luna zilelor reci, friguroase). Ucrainenii, bielorușii şi polonezii folosesc şi astăzi aceste nume ca termeni calendaristici literari.

Emil Loteanu, zeul neîncoronat al spiritualității noastre

Concursul raional al declamatorilor, inițiat de BPR „IPS Antonie Plămădeală" Hâncești, în parteneriat cu Direcția de Învățământ al consiliului raional Hâncești a ajuns la a VIII-a ediție. Printre obiectivele acestui concurs se numără: cultivarea limbii literare vorbite, expresiei artistice a cuvântului, promovarea valorilor naționale, descoperirea tinerilor talente și promovarea lor. Toate edițiile de până acum au fost consacrate unor personalități marcante și dragi sufletelor noastre – Dumitru Matcovschi, Grigore Vieru, Leonida Lari, Ion Druță, Adrian Păunescu, George Coșbuc. Această ediția a fost dedicată poetului și cineastului Emil Loteanu. Cu mulți ani în urmă poetul Andrei Lupan avea să zică despre Emil Loteanu că: ...este unul dintre cei mai străluciți poeți ai poeziei tinere din Basarabia pentru că poezia lui este vie și răsunătoare. Talentul său nu se grăbește spre desăvârșire, ci se zbate într-o nesățioasă, se poate spune chiar plină de hazard, luptă a întrebărilor...

Multă lume bună îl cunoaște pe acest zeu neîncoronat al spiritualității noastre drept regizor de filme. Dar puțini știu că Emil Loteanu s-a născut mai întâi de toate nu cineast, nu prozator sau star de televiziune ci mai întâi de toate poet cu literă mare. El a fost un cineast de mare profunzime dar filmele lui sunt pline de poezie. Iată ce spunea el despre poezie: Există o stare a poeziei și eu cred în ea. E o stare copleșitoare, dumnezeiască și vine la tine când vrea, ca dragostea cea mare. Nu te întreabă, de o aștepți sau nu. Poezia e tulburătoarea mea sărbătoare sufletească și îmi place că ne adună atât de mulți și gălăgioși, oaspeți sau suporteri. Lumea cuvântului este o magie pe care e greu s-o părăsești.

De mulți participanți și suporteri am avut parte noi, organizatorii acestui concurs, tocmai 48 la număr și au venit din toate comunele și satele raionului Hâncești. Au venit cei îndrăgostiți de poezia și filmele lui. Au venit să ne declame versurile lui Emil Loteanu așa cum le-au simțit, cu inima și sufletul lor tânăr și năvalnic. Acești copii frumoși ne-au convins încă o dată că poezia romanticului Emil Loteanu este deosebit de frumoasă și tulburătoare. Mai spunea poetul că „...filmele mele au avut o invitație de-a trăi în lumea poeziei care salvează..." Este adevărat, poezia salvează lumea de răutatea ce se înfiltrează cu înverșunare în sufletele oamenilor. De aceea Emil Loteanu a înfiltrat poezia în filmul poetic deoarece filmul poetic a început să existe din clipa în care geniul anonim a rostit / Pe un picior de plai, / Pe-o gură de rai... Participanții concursului și suporterii lor, profesori școlari, bibliotecari, prieteni au avut ocazia să vizioneze un film documentar produs de Octavian Grigoriu, fiul regretatului actor Grigore Grigoriu. Ne-au onorat cu prezența lor cineaștii Octavian Grigoriu și George Ciubuc, care au avut onoarea să jurizeze acest concurs. Îi mulțumim dnei Zinaida Timofte, membru al Consiliului Uniunii Cineaștilor din Republica Moldova care a avut bunăvoința să ne faciliteze prezența acestor profesioniști la Hâncești. Majoritatea participanților au avut o prestație de calitate iar învingătoarele acestui concurs, Mădălina Guștiuc, eleva LT „Mihail Sadoveanu", Hâncești, Elena Chiosa, eleva LT Lăpușna și Marinela Brânzeanu, gimnaziul Mereșeni ne-au făcut să ne vibreze sufletele de emoții profunde. La 6 noiembrie poetul și cineastul Emil Loteanu ar fi împlinit 80 de ani de la naștere. Scurt i-a fost veacul. Poate, dacă mai trăia avea să ne bucure cu multe lucrări excepționale. Dar asta e! La 18 aprilie, 2003, când afară fulguie cu flori de cireși, cel care a fost și a rămas pentru noi Emil Loteanu-marele om de cultură, fulminantul regizor și scenarist, romanticul poet, cel care ne-a lăsat moștenire o operă scrisă, o superbă operă cinematografică și de urmat, o demnitate națională exemplară dorită azi de a fi continuată de toate generațiile viitorimii-se stinge din viață la Moscova și este înmormântat la cimitirul Novodevicie. Sunt sigură că chipul lui luminos ne va însoți oricând – și la bucurii, și la durere. De asta am provocat tânăra generație să-l cunoască mai bine și să învețe la școala lui care este plină de adevăr, demnitate și mare cultură.

Ana NEAGA,
BPR „ÎPS Antonie Plămădeală", Hâncești

Cu muzica prin viaţă

*Serată de creaţie a dlui **Pavel Grec**, muzician, dirijor de fanfară, personalitate de cultură a raionului Ştefan Vodă*

O veche zicală românească spune, „omul sfinţeşte locul, iar nu locul pe om". Un om cu o mare putere spirituală sfinţeşte locul în care trăieşte, devenind mai apoi o personalitate cunoscută, iar spaţiul din jurul lui se transformă într-un punct de interes a mapamondului.

Sâmbătă, 6 februarie, „locul sfinţit" a fost satul Ermoclia, unde un Om, considerat rege al muzicii de fanfară – dl Pavel Grec la cei 90 de ani împliniţi a adunat în jurul său rodul muncii sale de o viaţă: fanfare şi grupuri de instrumentişti suflători, formate şi conduse de către discipolii măriei sale, colegi şi prieteni de breaslă veniţi din raioanele Ştefan Vodă, Căuşeni, Taraclia.

Probabil că cele mai frumoase emoţii din viaţa sa dl Pavel le-a trăit în această zi, când paşii lui împovăraţi de vreme şi sprijiniţi de bastonul bătrâneţilor s-au îndreptat în marş cadenţat, de-ţi părea că a întinerit cu vreo 5 decenii, iar casa de cultură din Ermoclia părea să devină neîncăpătoare la sunetele de argint a trompetelor ce-l întâmpinau ca pe un părinte. Mai mult decât atât, dl Pavel, pomenindu-se între ai săi, a aruncat tristeţea din priviri şi foarte îndrăzneţ, ca pe timpuri a început a dirija fanfarele aliniate în faţă. Apoi şirul emoţiilor a continuat în scenă, unde a fost anunţată fanfara „Pavel Grec" din Ermoclia, condusă de cel mai tânăr discipol al omagiatului, Ion Florea, la iniţiativa căruia a fost organizat acest eveniment de neuitat. Cu o mândrie deosebită şi-a prezentat elevul în scenă, fiind încrezut că la Ermoclia muzica de fanfară va fi la ea acasă şi ştafeta muncii sale trece în mâini de nădejde.

Şi dacă revin la zicala românească despre un om care sfinţeşte locul, vreau să mai adaog că pentru dl Pavel Grec, nu doar Ermoclia a fost satul în care talentul măiestriei sale a dat roade. Acest mare Om de cultură, oriunde s-a aflat dus de soartă, a lăsat urme frumoase şi amintiri de înaltă mândrie.

...Vede lumina zilei în raionul Hânceşti, într-o familie cu 16 copii. Fiind cel mai bolnăvicios a suferit toate bolile posibile din acele vremuri. Este „luat de suflet" de către moş Ion, un văr de-a mamei, pentru că acesta nu avea copii. Din toţi fraţii moş Ion l-a ales pe Pavel, cel mai slab şi mai „urât" copil, dar din toţi, el avea cel mai bun auz muzical. Moş Ion, fiind dirijor militar de specialitate avea să-i marcheze destinul micului Pavel. La vârsta de 12 ani este trimis la Iaşi, unde studiază aprofundat instrumentele de suflat - alt, tenor, cornet, trompetă. Muzica îl evidenţiază de ceilalţi şi în timpul serviciului militar, posedând mai multe limbi deseori servea şi ca translator. După serviciul militar, în anul 1955, Pavel Grec este trimis în bază de contract în oraşul Taraclia în

calitate de dirijor al fanfarei militare. Apoi înființează încă o fanfară de astă dată a colhozului din Taraclia, devenind laureat a mai multor concursuri și festivaluri de pe atunci. De aici, de la Taraclia, o lume toată cunoaște acest nume și desigur faima o capătă și Taraclia. După cum a menționat și dl Vasile Cavlac, șef Secție cultură Taraclia, discipol al lui Pavel Grec, prezent și el la aniversare, Taraclia greu și-a revenit după plecarea dumnealui. Și astăzi numele dlui Pavel Grec este cunoscut și respectat la noi, prin numeroșii elevi, la moment profesori, dirijori, instrumentiști de fanfară".

Din anumite motive de familie, în anul 1971 destinul îl aduce și pe meleagurile noastre, este vorba de casa de cultură Olănești, unde este imediat remarcat prin talentul și sârguința sa. În același timp activează și în centrul raional Suvorov de pe atunci, ridicându-se la cele mai înalte cote de măiestrie și profesionalism, deținând doar locul I și Diplome de gradul I la toate concursurile de atunci. Deține mult timp locul I în cadrul Festivalului Uniunii Artiștilor Amatori printre lucrătorii în artă din republică. Cu orchestra de fanfară a colindat toată Moldova, și nu numai - a mers prin diferite turnee în străinătate, ca România, Bulgaria.

Ca și astăzi, pe atunci cultura și oamenii din cultură erau pătura cea mai prost plătită din stat, de aceia neajunsurile și lipsa unei locuințe îl determină pe dl Pavel Grec să treacă cu traiul la Ermoclia, unde i s-a distribuit o casă. Aici norocul a fost de partea satului Ermoclia, însuși Dumnezeu le-a dăruit ermoclienilor șansa să se afirme și să se mândrească cu cel mai bun fanfarist din republică (anii 70-80), iar fanfara de la Ermoclia devine lider în acest gen de artă. Festivalul republican *Cel mai bun fanfarist*, Festivalul republican *La vatra horelor*, Festivalul republican *Rapsozii Moldovei* și multe, multe festivaluri și concursuri raionale de-a lungul anilor plasează Ermoclia în fruntea muzicii de fanfară. Devine mentor excelent pentru zeci de muzicanți, îndrumând sute de tineri, care practică și promovează valorile muzicii de fanfară.

Primarul de Ermoclia, Mihai Țurcan, a adus plecăciuni adânci acestui Mare Om de cultură, „pentru că ne-ați făcut satul cunoscut departe de hotarele lui, din partea tuturor ermoclenilor un mare mulțumesc și urări de sănătate, ani de viață lungă, mereu Vă vom purta respectul". De fapt, respectul primarului și a tuturor implicați în acest eveniment vorbea de la sine – rar în ziua de azi, omul de artă este ridicat la justa valoare.

Amintiri frumoase despre Pavel Grec a adus în scenă și dl Petru Bulai, ex șef al Secției cultură, prieten și coleg de breaslă.

Din partea Consiliului Raional Ștefan Vodă a fost prezentă dna V. Uța, șef DCTST, care a înmânat cadoul de preț și Diploma de excelență la împlinirea vârstei de 90 ani pentru remarcabila activitate în promovarea muzicii de fanfară și a culturii naționale de-a lungul a 7 decenii.

Au urmat rând pe rând fanfarele conduse de foștii elevi, astăzi, muzicieni și dirijori și anume: Colectivul de instrumentiști ai școlii muzicale s. Copanca, r. Căușeni, dirijor dl Leonid Bolgar, originar din s. Ermoclia, discipol al dlui Pavel Grec; Fanfara *Andrei Cardauc* s. Tudora, r. Ștefan Vodă, dirijor Nicolae Robu, discipolul dlui Pavel; Fanfara *Valentin Luchianov*, s. Zaim, Căușeni, dirijor Ion Iveste; Fanfara *Slobozia*, s. Slobozia, Ștefan Vodă, dirijor Victor Babici; Grupul de instrumentiști din Taraclia, toți discipolii dlui Grec, în frunte cu Vasile Cavlac, șef Secție cultură Taraclia; Grupul de suflători din s. Fețelița, dirijor Alecsandru Cernean; Ansamblul folcloric *Muguraș*, gimnaziul *Ion Creangă*, s. Ermoclia, conducător Iurie Pogor.

O frumoasă contribuție au adus-o și lucrătorii casei de cultură, cât și a bibliotecii publice din Ermoclia, țin să mulțumesc și moderatoarei, dnei Tatiana Bereștean, educatoare la grădiniță, cât și celor de la azilul de bătrâni din sat, unde își petrece bătrânețile dl Pavel.

La final aș vrea să zic doar una: omul ajunge la o vârstă înaintată atunci când se simte bine printre oameni, este apreciat și respectat după merite. Cei de la Ermoclia în frunte cu primarul lor, cât și oaspeții veniți de dragul profesorului său, au demonstrat acest lucru, iar muzica, cât și dragostea față de ea a fost acea călăuză dătătoare de viață care alină sufletul și te ridică din orice cădere sufletească. La mulți ani, maestre!

Maria ROMANCIUC,
specialist principal DCTST,
Ștefan Vodă

CU DRAG DE GRIGORE VIERU

I-am observat în mulțimea de elevi de mai mult timp. Se țineau mai mult impreuna și mereu discutau ceva. M-a impresionat ținuta lor, inteligența și bunătatea sufletească pe care o puteai citi pe fețele lor. Apoi i-am ascultat cum recită poeziile lui Grigore Vieru la un careu școlar, ce s-a petrecut recent în gimnaziu. Învățătoarea lor, doamna Eugenia Albu, îi privea cu atâta dragoste și mândrie! Dumneaei mi-a destăinuit această mare pasiune a copiilor față de poezie.

Am hotărât să discut mai îndeaproape cu eroii noștri. Sunt Daniela Protic și Timur Ojovan, elevi ai clasei întâi ai gimnaziului „Ion Creangă„ din satul Țarigrad. Mi-au mărturisit că iubesc mult cărțile, iar poezia lui Grigore Vieru e ceva mult prea aproape de sufletelul lor. Probabil că aceasta și i-a făcut prieteni buni. Le place școala chiar mai mult decât grădinița. Iar Danielei, pe lângă faptul că adoră lectura, cel mai mult zice că la școală îi place recreația mare.

Timur repede a căzut de acord cu dânsa. La bibliotecă au venit însoțiți de bunica lui Timur – Valentina Ciumac și mama Danielei – Irina Protic.

Am crescut fiind legănați de poezia Marelui Vieru și ar fi păcat dacă în acest leagăn miraculos nu ar gusta din dulceața fagurilor creației sale și copiii noștri, ba chiar și nepoții, au remarcat ele.

Ascultindu-i pe copii cum recită, mi-am dat seama că au dreptate în ceea ce spun. Lui Timur și Danielei li s-a dat pe gust mierea versurilor lui nenea Grig. Dovadă au fost teancurile de carți solicitate de ei din bibliotecă. Cu atât mai mult că în una din săli i-a surprins expoziția de carte cu genericul „Sunt pur și simplu poezie", dedicata lui Grigore Vieru. Rasfoiau cu grijă filele de parca îl atingeau aievea pe poet. Le-a plăcut vizita. Le-a venit gândul să-și invite și prietenii în lumea misterioasă a cărții.

Nina BEJAN,
Biblioteca pentru copii Drochia

G. Vieru, adevăratul ostaș al neamului

Duminică, 14 februarie 2016, la biblioteca publică Oxentea", Dubăsari s-a organizat activitatea culturală cu genericul „G. Vieru - adevăratul ostaș al neamului".

„Lirica lui G. Vieru, organic legată de tradiția eminesciană și folclorică a literaturii noastre, dar nespus de sensibilă la neliniștile secolului, ne oferă generoasa posibilitate de a ne întoarce la izvoare și, totodată, de a ne croi o cale sigură de comunicare cu formulele de trăire și gândire artistică ale poeziei universale, mai cu seamă în registrul tematic al iubirii, dragostei de mamă și maternității veghetoare, al valorilor copilăriei și sentimentul Patriei." (Acad. Mihai Cimpoi)

Locul I la victorina literară l-a ocupat Petraș Mihaela, cu 15 puncte, locul II – Afanas Elena, cu 14 puncte; locul III – Bejenari A., Afanas O., Savin M., cu 13 puncte fiecare.

Locul I la concursul declamatorilor l-a ocupat Afanas Olga, locul II – Afanas Elena, locui III – Tataru Nicolai, Petraș Mihaela.

La concursul desenului cu genericul: „Taina care mă apără", locul I ocupându-l Rusu Dumitru, locul II – Curbet Cristian, locul III – Tataru Nicolai.

Locul I la concursul creații proprii i-a revenit lui Afanas O., locul II – Petraș M., locul III – Tataru A., Afanas E.

Devenind clasic în timpul vieții, Grigore Vieru este o figură emblematiică a neamului nostru, dar și a literaturii secolului XX. Rar se întâmplă ca un scriitor să devină, în timpul vieții, atât de popular, atât de iubit de la țăran până la academician, precum a fost distinsul poet Grigore Vieru!

Elena Bejenari,
șefa BP Oxentea, Dubasari

CĂCIULA

Februarie nu e numai ultima lună de iarnă, ci și cea a căciulelor. Dar nu oricine poate purta căciula, deoarece, nolens volens, căciula nu se potrivește oricui și nici pe orice cap. Căciula e și o cușmă, care stă 2de veacuri pe capetele strămoșilor noștri, reprezentându-ne lumii de pe Columna lui Traian din Roma, ca să nu uităm, la o adică, de „mândria căciulei".

Păstrând „mândria căciulei", noi, românii, menținem o tradiție ce ține de preocupările străvechi, precum e cea a oieritului, când omul își făcea cușma din blană de miel al casei. Fiecare așezare deținea modelul său de căciulă. Oamenii unei sau altei localități se cunoșteau după forma căciulelor.

Căciula a instaurat o mentalitate în viața societății/colectivității românești, fiindcă dincolo de obiectul utilizat, așezat în conștiința spirituală a secolelor dăinuirii noastre, comunitatea mai zice și azi că „la așa cap, așa căciulă", de unde și ideea unei proeminențe a omului ce poartă căciula, asupra obiectului purtat de el. Scoaterea românului de sub puterea obiectului nu se face printr-o ruptură sau prin căderi psihologice, ci dimpotrivă, fiecare își poartă vrednicia prin „mândria căciulei", care se vede de departe și „spune" altora cine ești și cât prețuiești. Însemnul cușmei ține de mentalitatea care a sudat conștiințele, așezându-le în rostul lor colectiv. Numai așa îl poți cunoaște mai bine pe celălalt, pe semenul fără care, indubitabil, poartă cușma ce o merită. Conform mentalității poporane, cel de poartă o căciulă care nu se potrivește cu persoana lui, era numit „căciulă spartă", omul care dorește să pară mai mult decât este sau să „demonstreze", de fapt, ceea ce nu este. Omul din popor, zice că îi spune căciula „cine e", pentru că ea, căciula, este o „măsură" în cele care i se cuvin purtătorului.

În spațiul imaginii, importanța acestui acoperământ pentru cap crește. Te uiți atent la om și la felul cum poartă căciula pe cap și-ți dai seama că poți afla multe despre el, însă numai dacă privești sau poți privi doar prin „mentalitatea colectivității", nu din afara ei, asemeni unui călător care, cu cât însemnează totul despre tot, cu atât e mai străin de fenomenul dat. Trebuie să se țină seama de faptul că într-un fenomen al naturii, căutarea trebuie să se detașeze pentru a urmări desfășurarea lui, iar într-un fenomen al vieții, investigația încearcă să pătrundă în alcătuirea acestuia pentru a descoperi, „viața" lui, fie subiectiv, dar în niciun caz prin subiectivism. Dacă privim cum și cine o poartă, de ce așa și nu altfel, o simplă sau biată cușmă ne poate duce spre multe adevăruri.

Istoria națiunii române, din adâncuri de vremi, ne oferă cele dintâi însemne/argumente împotriva „căciulitului" față de altcineva, față de cel mai puternic, altul decât oamenii plaiului românesc. Prejudecățile, cu părere de rău, mai persistă și astăzi.

Pe parcursul existenței sale, căciula a învins chiar istoria altora, chiar dacă aceștia au reușit să-și impună puterea lor. Bătrâna Dacie, întru exemplificare, când a căzut pradă Imperiului Roman, deasupra lui s-a ridicat căciula dacilor, cât un imperiu de voioasă, deoarece era cu mult mai sus. „N-avem decât a ne sui la vremurile vechi, menționa Gh. Ghibănescu la începutul sec. XX, pentru a vedea căciula pe „Columna lui Traian", purtată de daci, și vom înțelege că strămoșii noștri se fuduleau cu căciulele lor, pentru a-i bănui câtuși de puțin că s-ar fi căciulit pe lângă români să-i ierte. Erau prea dârzi dacii, erau prea întăriți în credințele lor, pentru a socoti că un singur moment ar fi stat să se căciulească atotputerniciei romane".

Principesa Maria Bibescu, aplecându-se spre neamul celora de-și poartă cu mândrie căciula, observă că „nepoții lui Vlad (Țepeș – D.P.), în vârstă de șapte, de șase și de patru ani, poartă iarna și vara, ca toți prin părțile acestea, cogeamite căciulă de oaie, la fel cu aceia care acoperă capul falnic al bunicului lor". Asta ar însemna „o emisie de suflet, de la bunic la nepot, o transmisie de gesturi ritualice, de la nepoți spre strănepoți, o tradiție care leagă sfințenia omului de lucrul făcut de mâna lui, căci căciula s-a făcut și se face în casa omului, de ani și sute de ani" (V. Vetișanu).

Aducem la cunoștință un pasaj dintr-un cântec vechi despre căciula-n cap. /Obicei vechi pe moșie, /De la moșii și strămoșii mei lăsat. //Cu căciulile pe frunte/ Stăm de veacuri ca un munte/În curbura arcului Carpat. /Asta e căciula mea, / Și o port cum se purta/Că-i obicei din daci păstrat". Așa spune căciula lor îndoită, a dacilor adică, fiindcă ea începe de la casa omului, apoi iese în lume și stăpânește în lume și, în văzul lumii, stă sus, la Roma, unde dacii înfrânți au ieșit învingători.

Obiceiurile românești, așadar, sunt de-o vârstă cu căciula. Argumentul etnico-filosofic stă pe Columna lui Traian, cum stă căciula îndesată, de la daci încoace, pe capul românului. Dovadă e și Căciula lui Guguță, care ne poartă faima pe întreg mapamondul...

Dumitru PĂSAT

Unele particularităţi psiho-fiziologice ale auzului muzical

VERONICA RABOTA, COLEGIUL DE ARTE „NICOLAE BOTGROS", SOROCA

La temelia diverselor şi multiplelor manifestări a auzului muzical se găsesc aptitudini (însuşiri) fiziologice fixe, psihicul orientat şi activ al muzicianului, memoria bogată şi capacitatea de a cugeta logic. Auzul muzical se dezvoltă în rezultatul activităţii muzicale şi pe calea unor exerciţii speciale. Pentru a obţine performanţe în dezvoltarea auzului muzical la elevi pedagogul, dirijorul acestei activităţi, trebuie să posede cunoştinţe elementare din sfera psihofiziologiei auzului.

Orice activitate, inclusiv şi cea muzicală, este legată mai înainte de toate de perceperea şi prelucrarea unei cantităţi mari de informaţie. Primind excitanţi din afară, omul reacţionează la ei. Baza acestui proces constituie activitatea reflectorie a creeruluimecanismul legăturii organizmului cu ambianţa.

Cele mai importante reflexe în activitatea muzicală- reflexe de atitudine(raport). După Pavlov, reflexul- reacţia organizmului la acţiunele excitanţilor exteriori şi interiori. Toate reflexele sunt divizate în necondiţionate (absolute) şi condiţionate (relative) . Reflexele necondiţionate sunt înnăscute, transmise prin eriditate, pe cînd cele condiţionate sunt dobîndite prin activitatea practică asiduă.

În activitatea muzicală, în procesul muzical-pedagogic ne întîlnim îndeosebi cu reflexele condiţionate. Procesul de însuşire a reflexelor condiţionate constă în repetarea multiplă a actelor uniforme, fiecare fiind formată din cele trei elemente constitutive: sesizarea excitanţilor externi (în activitatea muzicală această sesizare se înfăptuieşte cu ajutorul organului auditiv- analizator extern); analiza şi sinteza lor în scoarţa cerebrală a creerului ; şi în sfîrşit multiplele şi diverselele reacţii finale.

Cele mai principale reflexe în activitatea muzicală - reflexele pe atitudini. Pavlov cosidera că reflexele pe atitudini - drep premiză fiziologică spre formarea unor concepţii. E ştiut, că elaborarea reflexelor pe atitudini acustice înalte, temporale şi altele au o mare însemnătate în cultivarea auzului muzical. Crearea coierenţei reflexelor în analizatorul auditiv dă posibilitatea să recunoaştem melodia după corelaţia sunetelor deşi sunetele sunt diverse după înălţime şi intensitate. În activitatea muzicală alături de reflexele pe atitudini se cultivă şi reflexele muzicale specifice, cele mai importante fiind: auditiv şi interpretativ.

Reflexul auditiv se manifestă în felul următor: ascultătorul prinde şi percepe diverse însuşiri ale auzului muzical - înălţimea, intensitatea, timbrul, durata şi altele, excitaţia produsă se revarsă în celulele diverselor analizatori(nu numai auditivi, dar şi vezuali, psihomotori etc.), ulterior înviorează în memorie amprentele anterioare, creind asociaţii. În continuare, în cea dea doua verigă se efectuiază analiza şi sintaza excitărilor primite din nou. Acest proces se îmbină cu activitatea de restabilire, în scoarţa cerebrală a creierului a amprentelor acumulate de la excitările anterioare. Şi în sfîrşit, în cea dea treia verigă apare o reacţie multiplă (multiformă) : emoţii, gesturi, mimică etc., precum şi cîntul intuitiv; în baza acestei temelii se formează sisteme noi , mai trainice a amprentelor nervoase.

Reflexul interpretativ în comparaţie cu cel auditiv se manifestă ca un sistem coordonat al reacţiilor motore aparatului vocal (sau al altor muşchi, care participă în procesul de interpretare) drep răspuns la diverse iritaţii. Acest reflex, mai întîi, se manifestă în imitaţia a altui interpret. În procesul de imitare participă atît prima sistemă de semnaluri, cît şi cea dea doua, într-o măsură mai mare sau mai mică , în dependenţă de gradul imitaţiei involuntare.

Imitaţia completă se manifestă în interpretarea melodiei fără note - determinarea la auz. În timpul cîntului sau interpretării pe note mecanismul sesizării şi perceperii (prima verigă în actul reflector) va fi cu totul diferit: excitarea iniţială apare în analizatorul vizual şi nu cel auditiv şi doar ulterior trece într-o reprezentare sonoră intuitivă. Această punte este stimulată de repetările frecvente şi preventive ale procesului de legătură a figurilor - semne vizuale cu sunetele corespunzătoare. Aşa gen de repetare crează în scoarţa cerebrală a creierului căi bine conturate. În baza asocierilor imaginaţiei vizuale şi auditive se formează deprinderi trainice de citire (cînt, interpretare) la prima vedere.

Veriga a doua şi a treia a actului reflector în timpul cîntului sau interpretării la instrumente muzicale de asemenea diferă în timpul audierii de verigile corespunzătoare. În timpul cîntului aceste verigi se găsesc într-un raport consolidat. Ele se caracterizează printr-o activitate mai complexă, avînd ţel bine determinat. Aşa dar, analiza şi sinteza sonoră în scoarţa cerebrală a creierului (veriga a doua) orientate nu numai spre conştientizarea integră a melodiei, dar şi spre o intonare perfectă a ei. A treia verigă monitorizează activ intonaţia precisă, respectarea metro-ritmului etc. Această verificare se realizează prin mecanismul aşa numitei conexiuni inverse (ideea sau concepţia – realizarea - verificarea concepţiei- corijarea).

Deci, am stabilit că activitatea reflectorie a creierului se găseşte la baza auzului muzical şi deprinderilor muzicale . Iar acum vom analiza funcţionarea auzului muzical. În linii generale , auzul muzical poate fi caracterizat prin cele trei manifestări de bază ale lui: perceperea, reproducerea, imaginaţia intuitivă.

În timpul perceperii se manifestă activ şi reflexele pe atitudini. Astfel, în rezultatul sintezei senzaţiilor sonore şi instaurarea corelaţiei dintre sunete apare perceperea şi conştientizarea intervalelor. Atunci cînd sunt percepute intervalele armonice, sinteza acustică se realizează aproape imediat, chiar în prima etapă formînd două focare de excitaţie, care de la început se iradiază prin celulele din apropiere, apoi din nou se adună spre puncte-

le iniţiale, aducînd celulele la o nouă stare activă, contribuind la conştientizarea perceperii intervalelor.

Atuni cînd sînt percepute intervalele melodice, sinteza înălţimii se transformă vizibil în perioadă de timp şi exprimă excitare, provocată de al doilea sunet, care influenţează primul sunet. Anume sinteza sonoră a amprentelor excitărilor primite din nou dă posibilitatea la existenţa lucrării muzicale ca o sonoritate integră, organică. Dacă n-ar exista această sinteză, muzica s-ar disocia în timpul perceperii în mii de „cioburi" mici sonore.

Perceperea unor valori separate de note nu crează încă senzaţia de ritm. Ea se formează doar în prezenţa corelaţiei temporale a sunetelor, care alcătuiesc sinteza amprentelor excitanţilor.

Procesul fiziologic de reproducere este nespus de complicat. Excitările primite (sub formă vizuală a textului de note sau reprezentărilor de sunete) sînt prelucrate în scoarţa cerebrală a creierului, care dau naştere semnalelor şi apoi intră în diverse „organe de execuţie" – coardele vocale ale cîntăreţului, muşchilor mîinilor violonistului, pianistului etc. Sunetele apărute sunt percepute de analizatorul auditiv, apoi comparate cu sonoritatea imaginară, atunci cînd sunt omise greşeli în reproducere, veriga necesară fiind corecţia.

Pentru ca reproducerea să fie corectă, conform cunoaşterii, este necesar de a educa deprinderi trainice de intonare şi interpretare la instrumente muzicale.

Aceste deprinderi se cultivă în rezultatul unor exerciţii speciale cărora li se atribuie un rol deosebit.

Reflexele auditive şi interpretative se găsesc la baza formării aproape a tuturor deprinderilor muzicale. Este important să ştim ce trebuie să facem pentru formarea acestor deprinderi, de asemenea este necesar ca elevii să-şi poată efectua autoanaliza. Cu cît mai multe deprinderi cultivăm la elevi, cu aît mai productiv ei le utilizează în practica lor obţinînd performanţe într-o anumită sferă a muzicii.

Procesul de formare care dă naştere reprezentărilor interioare în scoarţa cerebrală a creierului este o manifestare a auzului muzical dirijat de creierul omului. În baza excitanţilor primiţi anterior, care se găsesc în „debara"creierului, muzicianul îşi poate aminti sau imagina melodia, lucrarea în întregime, elementele muzicale- acorduri, timbrul, haşuri . El poate să-şi imagineze şi manifestări generale de organizare muzicală- modul, construcţia metro-ritmică a lucrării.

Reprezentările devin mai clare atunci cînd auzul muzical se găseşte la o treaptă superioară, iar muzicianul poate să citească textul muzical nu numai a unor elemente muzicale separate, dar şi a unei lucrări necunoscute în întregime intonîndu-le. Această însuşire a auzului muzical de obicei poartă denumirea de auz interior , care contribuie la formarea unei imagini sonore , cu toate că în realitate sunetele nu au fost percepute de organul auditiv utilizîndu-se pe larg în toate domeniile activităţii muzicale.

Această însuşire se bucură de o mare popularitate în domeniul interpretativ, datorită căruia muzicienii sunt capabili să-şi imagineze intuitiv sonaritatea lucrării pînă a fi interpretată, de asemenea şi în timpul interpretării, ce dă posibilitate de a verifica sonoritatea reală.

Psihologii, pedagogii-muzicieni şi metodiştii acordă o deosebită atenţie dezvoltării auzului muzical interior. B.Teplov caracterizează auzul interior astfel: „Auzul interior trebuie apreciat nu doar ca o însuşire de intuire a sunetelor muzicale, dar şi ca o însuşire de operare liberă cu reprezentările muzicale şi cele auditive".

I.Gofman, elevul lui A.Rubinştein , atenţionează asupra următorului fapt: înainte de a atinge claviatura este important de a începe intuitiv piesa pentru a-şi imagina tempoul, caracterul, modalitatea de a interpreta primele sunete.

Reprezentările interioare, veridicitatea şi exactitatea lor în cea mai mare măsură depind de memorie. Adesea aceste reprezentări de la început sunt plăpînde şi dezmembrate şi duc lipsă de statornicie şi stabilitate. În dezvoltarea lor un rol deosebit îi revine memoriei , bagajului de cunoştinţe şi de imagini sonore, care sunt acumulate în „depozitul" creierului. Teplov scrie : „Prin memorie se subînţelege manifestarea experienţei din trecut care contribuie la completarea, păstrarea, recunoaşterea, reproducerea a tot ce a fost perceput, trăit şi efectuat anterior". Calitatea memoriei se caracterizează prin exactitatea, rapiditatea, integritatea păstrării informaţiei, activităţii volitive în memorare.

În practica pedagogică este important să luăm în considerare predispoziţiile fiecărui elev conform memoriei individuale, dar şi particularităţile activităţii sistemului nervos . Nu vom scăpa din vedere şi domeniul emisferelor cerebrale cum ar fi : sentimentul, emoţia, trăirea, sesizarea - toate fiind dirijate de a doua sistemă de semnalizare şi care are o mare însemnătate în muzică.

Treapta cea mai înaltă în activitatea muzicală din punct de vedere psihologic şi fiziologic al auzului muzical este cugetul muzical, bazat pe diverse corelaţii reflectorii, reprezintări , imagini muzicale interioare, pe experienţe, pe şirul de imagini auditive aflate în depozitul memoriei, pe cunoştinţe , care contribuie la generalizare ,diferenţiere şi creare de imagini.

La rîndul său gîndirea muzicală ,ca o activitate bine orientată a creierului, gestionează cu procesele de selectare a reflexelor necesare,cu imagini ce au legătură cu diverse manifestări ale auzului muzical.

Gîndirea muzicală constă în prelucrarea, aprecierea şi crearea unei informaţii noi. Gîndirii muzicale i se atribuie următoarele deprinderi: 1) percepea, analiza şi determinarea celor auzite; 2) imaginarea intuitivă a diverselor elemente ale limbajului muzical dîndu-i posibilitatea să opereze cu aceste reprezentări; 3) aprecierea calităţii muzicii percepute.

Efectuînd bilanţul în studierea unor însuşiri psihico-fiziologice ale auzului muzical constatăm , că obţinerea performanţelor în activitatea pedagogică depinde de însuşirea cunoştinţelor despre legităţiile psihico-fiziologice.

Bibliografia:

L. S.Vîgotski, „Psihologia artei", Bucureşti, 1973;

B. M. Teplov, „Psihologia aptitudinilor muzicale", Bucureşti, 1961;

E. V. Davîdova, „Metodica predării disciplinei Solfegiu";

V. Seredinscaia „Dezvoltarea auzului interior la lecţia de Solfegiu", Moscova, 1962.

EPIGRAME

de Sergiu COJOCARU

PRIMA DOAMNĂ

În splendoarea-i fără haină,
EA trecu un test de probă:
Mărul fu întâia taină,
Frunza-prima garderobă.

ESTE EA...

De cum fuseră creată,
A rămas, fără-ncetare,
O adeptă înfocată
A tot ce e sus și tare.

AMANTA

După cum s-a constatat,
(Pot s-afirm cu mult temei)
Pentru orișice bărbat
EA-i femeia-ntre femei!

(S) TOP MODELE
(în...)
Tandrețe, grație în mers,
Au toată zestrea în picioare,
Atu ce pune în valoare
Un dat poeților în vers

ASISTENTA

Terapia ce-a prescris-o,
Festa mi-a jucat," Tirana,"
Doctoru-mi închise rana, -
Asistenta mi-a deschis-o!

POMICULTORUL

De câte ori l-a înșelat,
A pus un pom și l-a udat...
Și, s-a ales la ani grămadă,
C-o frumusețe de livadă.

SFAT

Mânați de pofte (ca idee),
Ar zice-un sfat de zile mari:
Femeia-atunci e mai femeie,
Când e bătută... cu dolari!

DULCEA ISPITĂ

Mărul cât domni în floare,
Eva fuse fată - mare,
Când a dat în pârg de toamnă...
I-a schimbat destinu-n Doamnă.

FĂPTAȘII EDENULUI

În al Biblicului scris,
Fapta-i purul adevăr:
Au mâncat în Paradis
Cel mai ecologic măr.

GENEZĂ

Nu ne mirăm (și pare logic),
Efectul s-a lăsat vestit,
Din taina fructului oprit
Porni procesul genealogic.

FEMEILE-ROMANE
DE DRAGOSTE

Dilema absolută-i, poate,
E migăloasa "lecturare,"
Când vrei să le "citești" pe toate
Și nu te hotărăști pe care.

HAZ DE NECAZ

În virtutea sa, vezi bine,
Spune un proverb latin:
Chiar și "morții" țin cu mine,
Când joc pe-un teren străin.

ALARMĂ FALSĂ

Nouri urcă-n serpentină,
Eclipsând și soarele...
A ieșit o "gospodină"
La bătut covoarele.

PROSTITUȚIA

Orice marfă-n vamă are
Cotă-parte de taxare,
Numai cea mai întrebată
Trece vama ne taxată.

MODUS VIVENDI

Isteți, ingenioși, poznași,
Rapid mai cresc la unii "picii,"
Când sunt școliți de super ași,
Dascăli de talie-BUNICII!

ROMA

Spre EA duc drumurile toate,
De-a lungul vremilor și, poate,
Că Roma-n mintea tuturor,
Citită invers e... AMOR!

Dragobete la Școala Profesională Nr. 2 din Chișinău

Juriul *(de la stânga)*: Elena Stoler, președinta consiliului elevilor; Andrei Pavaloi, director adjunct educație (președinte); Violeta Donighevici, șef catedră științe umaniste; Dumitru Păsat, scriitor; Elena Țâra, prof. la AMTAP, Elena Iepure, șef direcție, pretura Buiucani; Vaile Nistreanu, vicepretor.

Imagini de Victor Lavric

GRAFICĂ DE SERGIU COJOCARU